

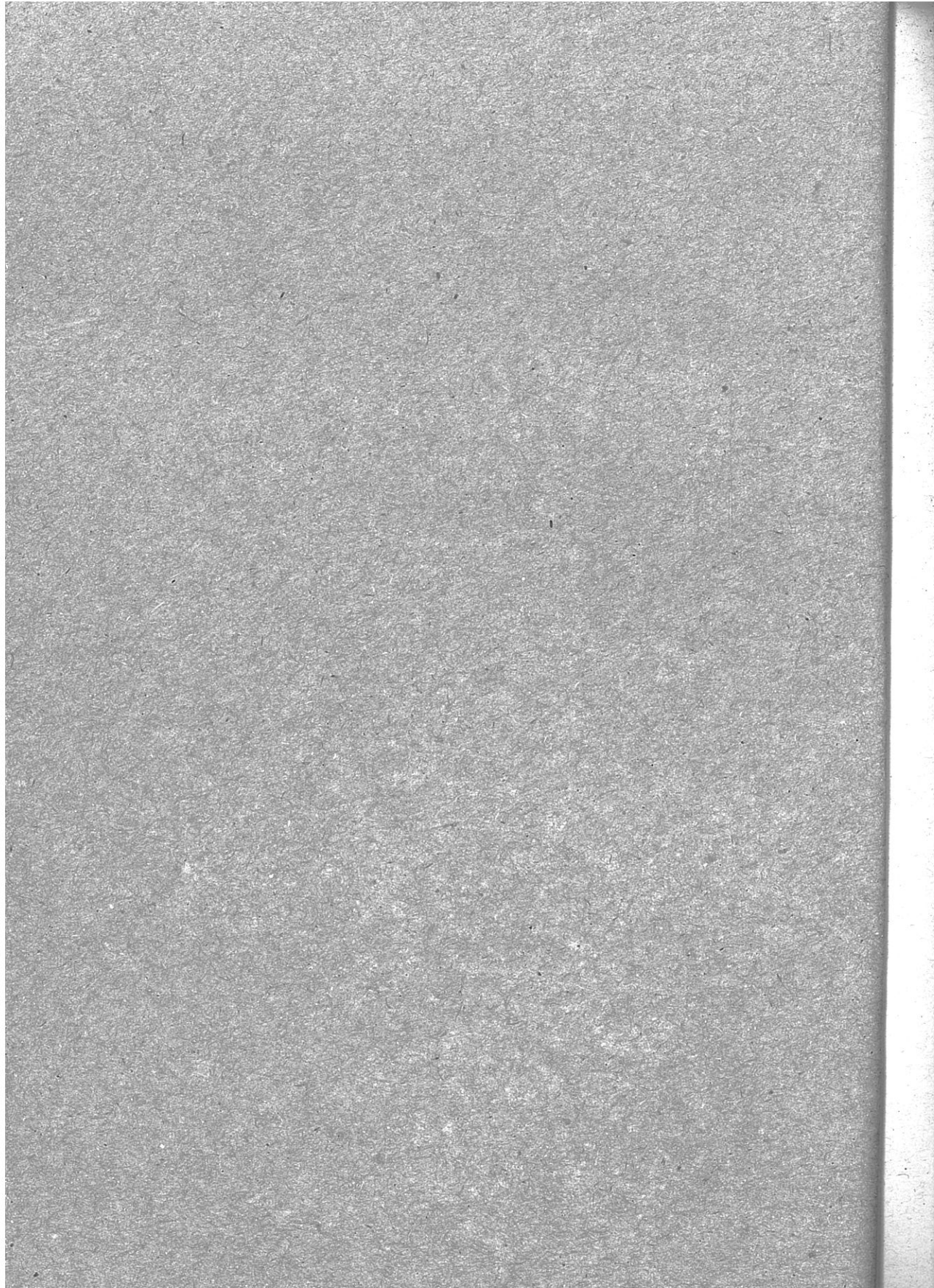
ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရ
ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန

မြန်မာသဒ္ဒါ
အတွဲ (၁)၊ အခန်း (၃)
သတ္တမတန်း

အခြေခံပညာသင်ရိုးညွှန်းတမ်း၊ သင်ရိုးမာတိကာ

ကျောင်းသုံးစာအုပ်ကော်မတီ

၂၀၁၆-၂၀၁၇

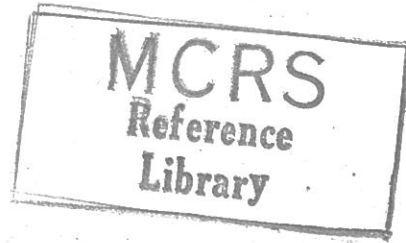

မြန်မာသဒ္ဒါ

အတွဲ (၁)၊ အခန်း (၃)

1900-1901

ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ဗဟိုရုံး
ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန

မြန်မာသဒ္ဒါ

အတွဲ (၁)၊ အခန်း (၃)

သတ္တမတန်း

အခြေခံပညာသင်ရိုးညွှန်းတမ်း၊ သင်ရိုးမာတိကာ

ကျောင်းသုံးစာအုပ်ကော်မတီ

၂၀၁၆-၂၀၁၇

၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ သြဂုတ်လ၊ အုပ်စု ၁၈၀,၀၀၀ အုပ်
၂၀၁၆-၂၀၁၇ ပညာသင်နှစ်

အခြေခံပညာသင်ရိုးညွှန်းတမ်း၊ သင်ရိုးမာတိကာနှင့်
ကျောင်းသုံးစာအုပ်ကော်မတီ၏မူပိုင်ဖြစ်သည်။

မာတိကာ

အမှတ်စဉ်	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၁။	သရ (၂)မျိုး	၁
၂။	သံပြောင်းပြသင်္ကေတ	၂
၃။	နာမ်	၅
၄။	နာမ်စား	၁၂
၅။	ကြိယာ	၁၈
၆။	နာမဝိသေသန	၂၅
၇။	ကြိယာဝိသေသန	၃၁
၈။	ဝိဘတ်	၃၄
၉။	သမ္ပန္န	၄၂
၁၀။	နာမ်ပစ္စည်း	၄၇
၁၁။	ဝါကျ	၅၂
၁၂။	ပုဒ်ဖြတ်ပုဒ်ချပ်သင်္ကေတများ	၅၇
၁၃။	စကားလုံးအညွှန်း	၆၀

မြန်မာ

လှေ

သမ္မတ

ပညာ

သမ္မတ

မြန်မာ

ရေးသ

များဝ

လည်

သုံးစွဲ

ချင့်၍

ကျေဉ

ယုံကြ

အမှတ်စာ

မြန်မာစာ အခွန်ရှည်စွာတည်တံ့ခိုင်မြဲရေးကို ရည်သန်၍ မြန်မာစာအဖွဲ့ဦးစီးဌာနသည် မြန်မာသဒ္ဒါအခြေပြုကျမ်းကို ရှေးဦးစွာ ပြုစုခဲ့ပါသည်။

ထိုမြန်မာသဒ္ဒါအခြေပြုကျမ်းကို အခြေခံလျက် ကျောင်းများတွင် မြန်မာသဒ္ဒါကို လွယ်ကူစွာ လေ့လာသင်ယူနိုင်ရန်အတွက် ကျောင်းသူကျောင်းသားတို့၏ အသက်၊ ဉာဏ်ရည်နှင့်ဆီလျော်မည့် သဒ္ဒါကျမ်းများကို ဆက်လက်ပြုစုခဲ့ပါသည်။

မြန်မာသဒ္ဒါကို အတွဲ (၃) တွဲ ခွဲကာ ပြုစုပါသည်။ မြန်မာသဒ္ဒါ အတွဲ (၁) ကို အခြေခံ ပညာအလယ်တန်းအတွက်၊ မြန်မာသဒ္ဒါအတွဲ (၂) ကို အခြေခံပညာအထက်တန်းအတွက်၊ မြန်မာ သဒ္ဒါအတွဲ (၃) ကို တက္ကသိုလ်အတွက် ရည်ရွယ်ပါသည်။

မြန်မာသဒ္ဒါ အတွဲ (၃) တွဲကို ပြုစုခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ကျောင်းသူ ကျောင်းသားများနှင့် မြန်မာစာလေ့လာသူများ မြန်မာသဒ္ဒါ၏ အခြေခံသဘောသဘာဝကို နားလည်၍ မြန်မာစာ ရေးသားရာ၌ မြန်မာသဒ္ဒါနည်းနှင့်အညီ စည်းကမ်းတကျ ရေးသားတတ်စေရန်ပင် ဖြစ်ပါသည်။

ထိုရည်ရွယ်ချက်ကို အခြေခံလျက် ကျောင်းသူကျောင်းသားတို့ အသံပြောင်းသင်္ကေတ များကို နားလည်စေရန်လည်းကောင်း၊ ဝါစင်္ဂ်များကို အမျိုးအစား ခွဲခြားစိတ်ဖြာတတ်စေရန် လည်းကောင်း၊ ဝါကျရိုးအကြောင်း ပိုမိုနားလည်စေရန်လည်းကောင်း၊ ပုဒ်ဖြတ်ပုဒ်ရပ်သင်္ကေတ သုံးစွဲနည်း ကျွမ်းကျင်စေရန်လည်းကောင်း ဤမြန်မာသဒ္ဒါ အတွဲ (၁)၊ အခန်း (၃) ကို ပြုစုပါသည်။

မြန်မာသဒ္ဒါကျမ်းများကို ပြုစုရာတွင် ကျောင်းသူကျောင်းသားများ၏ အသက်နှင့် အတန်းကို ချင့်၍ ဉာဏ်ရည်နှင့်လိုက်အောင် အဆင့်ဆင့်ပိုင်းခြားပြုစုပါသည်။ အခန်းလိုက် အခန်းလိုက် ကျေညက်အောင် လေ့လာကြခြင်းဖြင့် မြန်မာသဒ္ဒါကို အခြေခံခိုင်ခိုင် တတ်မြောက်ကြမည်ဟု ယုံကြည်ပါသည်။

မြန်မာစာအဖွဲ့

သရ

၁။

၄၆:၀

၂။

၃။

၄။

၅။

၆။

၇။

၈။

၉။

၁၀။

၁၁။

၁၂။

၁၃။

၁၄။

၁၅။

၁၆။

၁၇။

၁၈။

၁၉။

၂၀။

၂၁။

၂၂။

၂၃။

၂၄။

၂၅။

၂၆။

၂၇။

၂၈။

၂၉။

၃၀။

သရ (၂) မျိုး

သရ (၂) မျိုး

၁။ ရွတ်ဆိုရသော အချိန်ကာလကို လိုက်၍ အခြေခံသရ (၁၁) လုံးကို (၂) မျိုးခွဲသည်။
၎င်းတို့မှာ -

- (က) ရဿသရ (သံတိုသရ)
- (ခ) ဒီဃသရ (သံရှည်သရ) တို့ ဖြစ်ကြသည်။

၂။ (က) ရဿသရ (သံတိုသရ) ။ ။ ရွတ်ဆိုသောအခါ မျက်စိတစ်မှိတ်၊ လက်ဖျစ်တစ်တွက်၊ လျှပ်တစ်ပြက်ကာလကြာသော သရကို ရဿသရ (သံတိုသရ) ဟု ခေါ်သည်။ ရဿသရ (၃) လုံးရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ -

- (၁) အ
- (၂) ဣ
- (၃) ဥ တို့ ဖြစ်ကြသည်။

(ထိုသရများကို ရွတ်ဆိုသောအခါ မျက်စိတစ်မှိတ် ကာလဖြစ်စေ၊ လက်ဖျစ်တစ်တွက် ကာလဖြစ်စေ၊ လျှပ်တစ်ပြက် ကာလဖြစ်စေ ကြာသည်။ ထို့ကြောင့် ၎င်းတို့ကို ရဿသရ (သံတိုသရ) ဟုခေါ်သည်။

(ခ) ဒီဃသရ (သံရှည်သရ) ။ ။ ရွတ်ဆိုသောအခါ မျက်စိနှစ်မှိတ်၊ လက်ဖျစ်နှစ်တွက် လျှပ်နှစ်ပြက်ကာလကြာသော သရကို ဒီဃသရ (သံရှည်သရ) ဟု ခေါ်သည်။ ဒီဃသရ (၈) လုံးရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ -

- (၁) အာ
- (၂) ဤ
- (၃) ဥ
- (၄) ဧ
- (၅) အဲ
- (၆) ဩ
- (၇) ဩော်
- (၈) အို တို့ ဖြစ်ကြသည်။

(၎င်းတို့ကို ရွတ်ဆိုသောအခါ မျက်စိနှစ်မှိတ် ကာလဖြစ်စေ၊ လက်ဖျစ်နှစ်တွက် ကာလဖြစ်စေ၊ လျှပ်နှစ်ပြက် ကာလဖြစ်စေ ကြာသည်။ ထို့ကြောင့် ၎င်းတို့ကို ဒီဃသရ (သံရှည်သရ) ဟုခေါ်သည်။)

သံပြောင်းပြသင်္ကေတ

သံပြောင်းပြလင်္ကေတ

၃။ သံရှည်၊ သံတို၊ သံလေးဖြစ်ကြောင်းပြသော သင်္ကေတကို သံပြောင်းပြသင်္ကေတဟု ခေါ်သည်။ မြန်မာစာရေးသားရာ၌ သံပြောင်းပြသင်္ကေတ (၃) မျိုးကို အသုံးပြုသည်။ ၎င်းတို့မှာ -

- (က) သေးသေးတင် (ၵ)
- (ခ) အောက်မြစ် (ၶ)
- (ဂ) ဝစ္စနှစ်လုံးပေါက် (ၷ) တို့ ဖြစ်ကြသည်။

၄။ (က) သေးသေးတင် (ၵ) ။ ။ သရအက္ခရာ၊ ဗျည်းအက္ခရာတို့အပေါ်တွင် ရှိသော အစက်အပြောက်သင်္ကေတကို သေးသေးတင်ဟုခေါ်သည်။ ထိုသင်္ကေတချည်းသက်သက် အသံထွက်အောင် မရွတ်ဆိုနိုင်ချေ။ သံတိုသရ (အ၊ အိ၊ အု) တို့နှင့်တွဲ၍ “အံ၊ အိံ၊ အုံ” ဟူ၍ အသံထွက်လာသည်။

ဖော်ပြပါ သံတိုသရ (အ၊အိ၊အု) တို့ကို သံရှည်သရများအဖြစ် အသံ ပြောင်းလိုလျှင် သံပြောင်းပြသင်္ကေတ (ၵ) နှင့်တွဲရသည်။

သာဓက။	။ သံတိုသရ	+	သံပြောင်းပြ သင်္ကေတ	=	သံရှည်သရ
	အ	+	ၵ	=	အံ (ကံ၊ ခံ၊ စံ စသည်)
	အိ	+	ၶ	=	အိံ (တာဝတီကဲ့သို့သော ပါဠိစကားလုံးများကို ရေးရာ၌အသုံးပြုသည်။)
	အု	+	ၷ	=	အုံ (ကုံ၊ ခုံ စသည်)

(ခ) အောက်မြစ် (ၶ) ။ ။ သရအက္ခရာ၊ ဗျည်းအက္ခရာတို့၏ အောက်တွင် ရှိသော အစက်အပြောက်သင်္ကေတကို အောက်မြစ် ဟုခေါ်သည်။ ထိုသင်္ကေတချည်းသက်သက် အသံထွက်အောင် ရွတ်ဆို၍မရချေ။ (၁) သံရှည်သရ (အေ၊ အဲ၊ အော၊ အူ)၊ (၂) သံရှည်အသတ် (-င်၊ -ဉ်၊ -ည်၊ -န်၊ -မ်) တို့နှင့်တွဲ၍ ရွတ်ဆိုမှသာ “အေ၊ အဲ၊ အော၊ အင်္ဂ၊ အည့်” စသည့် အသံများထွက်လာသည်။

ဖော်ပြပါ သံရှည်သရ၊ သံရှည်အသတ်တို့ကို သံတိုသရများအဖြစ် အသံပြောင်းလိုလျှင် သံပြောင်းသင်္ကေတ အောက်မြစ် (ၶ) နှင့် တွဲရသည်။

သာဓက။

။

(၁) သံရှည်သရ + သံပြောင်းပြု = သံတိုသရ
သင်္ကေတ

အေ	+	း	=	အေ့	(စေ့၊ မေ့၊ တေ့ စသည်)
အဲ	+	း	=	အဲ့	(ကဲ့၊ ခဲ့၊ တဲ့ စသည်)
အော	+	း	=	အော့	(ကော့၊ ဆော့၊ တော့ စသည်)
အူ	+	း	=	အူ့	(လူ့၊ သူ့ စသည်)

(၂) သံရှည်သရ + သံပြောင်းပြု = သံတိုသရ
သင်္ကေတ

တင်	+	း	=	တင့်	(ဆင့်၊ တင့်၊ နင့် စသည်)
တင်္ဂ	+	း	=	တင်္ဂ	(စင်္ဂ၊ ညင်္ဂ စသည်)
တည်	+	း	=	တည်	(သည့်၊ မည့် စသည်)
တန်	+	း	=	တန်	(ကန်၊ စန်၊ တန် စသည်)

(၃) အောက်မြစ် (း) သည် ပိုင်ဆိုင်ခြင်းပြု သင်္ကေတလည်းဖြစ်သည်။
သာဓက။ ။

(ကက) - လူ၏သဘောကို သိရန် ခက်သည်။

- လူ့သဘောကို သိရန် ခက်သည်။

(ခခ) - သူ၏ ရွာသို့ပြန်သွားသည်။

- သူ့ ရွာသို့ ပြန်သွားသည်။

(ဂဂ) - ကျွန်တော်၏ စာအုပ်ကို ပြန်ပေးပါ။

- ကျွန်တော့် စာအုပ်ကို ပြန်ပေးပါ။

(၄) ဝစ္စနှစ်လုံးပေါက် (-း) ။ ။ သရအက္ခရာ၊ ဗျည်းအက္ခရာတို့၏ ရှေ့၌ ရှိသော အစက်အပြောက်သင်္ကေတ (၂)ခုကို ဝစ္စနှစ်လုံးပေါက် ဟု ခေါ်သည်။

ဝစ္စနှစ်လုံးပေါက် သင်္ကေတ (-း) ချည်းသက်သက် အသံထွက်အောင် မရွတ်ဆိုနိုင်ချေ။ (၁) သံရှည်သရ (အာ၊ အီ၊ အူ၊ အော၊ အို) နှင့် (၂) သံရှည်အသတ် (-သင်၊ -ဉ်၊ -ည်၊ -န်၊ -မ်)တို့နှင့် တွဲ၍ ရွတ်ဆိုမှသာ အသံထွက်လာသည်။

ဖော်ပြပါ သံရှည်သရများနှင့် သံရှည်အသတ်ပါသော သရများကို အသံလေးများအဖြစ် အသံပြောင်းလိုလျှင် သံပြောင်းပြ သင်္ကေတ ဝစ္စနှစ်လုံးပေါက် (-း) နှင့်တွဲရသည်။

သာဓက။

(၁) သံရှည်သရ + သံပြောင်းပြ = သရသံလေး
သင်္ကေတ

အာ	+	-း	=	အား	(စား၊ ဆား၊ တား စသည်)
အီ	+	-း	=	အီး	(စီး၊ ဆီး၊ တီး စသည်)
အူ	+	-း	=	အူး	(စူး၊ ဆူး၊ တူး စသည်)
အော	+	-း	=	အေား	(စေး၊ ဆေး၊ တေး စသည်)
အို	+	-း	=	အိုး	(စိုး၊ ဆိုး၊ တိုး စသည်)

(၂) သံရှည်အသတ် + သံပြောင်းပြ = သရသံလေး
သင်္ကေတ

အင်	+	-း	=	အင်း	(ကင်း၊ ခင်း၊ စင်း စသည်)
အဉ်	+	-း	=	အဉ်း	(စဉ်း၊ ယဉ်း စသည်)
အည်	+	-း	=	အည်း	(စည်း၊ ဆည်း၊ တည်း စသည်)
အန်	+	-း	=	အန်း	(စန်း၊ ဆန်း၊ တန်း စသည်)
အမ်	+	-း	=	အမ်း	(စမ်း၊ နမ်း၊ ဖမ်း စသည်)

န ၅

၆

၇။

၈။

နာမ်

နာမ်

၅။ သက်ရှိသက်မဲ့၊ ခြင်္သေ့ခြင်္သေ့တို့၏ အမည်ဟူသမျှကို နာမ် ဟု ခေါ်သည်။
သာဓက။ ။ မောင်လှ၊ ကျောင်းသား၊ စာအုပ်၊ ကျောင်းကား၊ မေတ္တာ၊ သတ္တိ၊
ကျန်းမာခြင်း၊ အချစ်၊ အမုန်း၊ ခွန်အား။

၆။ နာမ်ကို -

(က) အနက်အဓိပ္ပာယ်အရ (၄) မျိုး

(ခ) ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံအရ (၄) မျိုး ခွဲသည်။

(ဤအခန်း၌ အနက်အဓိပ္ပာယ်အရ နာမ် (၄) မျိုးအကြောင်းကိုသာ ဖော်ပြမည်။
ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံအရ နာမ် (၄) မျိုးအကြောင်းကိုမူ အတွဲ (၁)၊ အခန်း (၄)၌
ဆက်လက်ဖော်ပြမည်။)

၇။ နာမ်သည် အနက်အဓိပ္ပာယ်အရ (၄) မျိုးရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ -

(က) တစ်ဦးဆိုင်နာမ်

(ခ) အများဆိုင်နာမ်

(ဂ) စိတ္တဇနာမ်

(ဃ) အစုပြုနာမ် တို့ ဖြစ်ကြသည်။

၈။ (က) တစ်ဦးဆိုင်နာမ်။ ။ တစ်ဦး၊ တစ်ယောက်၊ တစ်ခုအတွက် သီးခြား
မှည့်ခေါ်ထားသောအမည်ကို တစ်ဦးဆိုင်နာမ် ဟု ခေါ်သည်။

သာဓက ။ ။ ရွှေတိဂုံ၊ ဆူးလေ၊ ဗိုလ်တထောင်၊ ကျိုက်ထီးရိုး၊ ဧရာဝတီ၊
ချင်းတွင်း၊ သံလွင်၊ စစ်တောင်း၊ ရန်ကုန်၊ မန္တလေး၊ မြစ်ကြီးနား၊
ထားဝယ်၊ ကျောက်ဖြူ၊ မောင်မောင်၊ ဇော်ဇော်၊ တင်တင်၊
ခင်ခင်၊ ဘုတ်ဆုံ။

(ခ) ရွှေတိဂုံ၊ ဆူးလေ၊ ဗိုလ်တထောင်၊ ကျိုက်ထီးရိုး တို့သည် မြန်မာပြည်
၌ အမြောက်အမြားတည်ရှိနေကြသော ဘုရားစေတီများအနက်
ဘုရားအချို့၏ သီးခြားအမည်များဖြစ်ကြသည်။

ရွှေတိဂုံ ဟူသောအမည်မှာ သိင်္ဂုတ္တရကုန်းပေါ်၌ ဥက္ကလာပမင်း တည်ထားခဲ့သော စေတီကြီးကိုသာ ရည်ညွှန်းပြီး သီးခြားမှည့်ခေါ် ထားသော အမည်ဖြစ်သည်။ ရွှေတိဂုံ ဟူသောအမည်သည် အခြား ဘုရားစေတီများနှင့် လုံးဝမသက်ဆိုင်ပေ။ ထို့ကြောင့် ရွှေတိဂုံသည် တစ်ဦးဆိုင်နာမ်ဖြစ်သည်။

(ထိုနည်းအတူ ဆူးလေ၊ ဗိုလ်တထောင်၊ ကျိုက်ထီးရိုး တို့ သည်လည်း ဘုရားစေတီတစ်ဆူချင်း၏ သီးခြားမှည့်ခေါ်ထားသောအမည်များ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် တစ်ဦးဆိုင်နာမ် များ ဖြစ်ကြသည်။)

(၂) ဧရာဝတီ၊ ချင်းတွင်း၊ သံလွင်၊ စစ်တောင်းတို့သည် မြန်မာပြည်၌ အမြောက်အမြား ရှိသော မြစ်များအနက် မြစ်အချို့၏ သီးခြားအမည်များ ဖြစ်ကြသည်။

ဧရာဝတီ ဟူသောအမည်မှာ မြန်မာပြည်မြောက်ပိုင်းတွင် မေခနှင့် မလိခ တို့ပေါင်းဆုံရာအရပ်မှ တောင်ဘက်သို့ စီးဆင်းလာပြီး ဘင်္ဂလားပင်လယ်ထဲသို့ စီးဝင်သောမြစ်ကြီးကိုသာ ရည်ညွှန်းပြီး သီးခြား မှည့်ခေါ်ထားသော အမည်ဖြစ်သည်။ ဧရာဝတီ ဟူသောအမည်သည် အခြားမြစ်များနှင့် လုံးဝ မသက်ဆိုင်ပေ။ ထို့ကြောင့် ဧရာဝတီ သည် တစ်ဦးဆိုင်နာမ် ဖြစ်သည်။

(ထိုနည်းအတူ ချင်းတွင်း၊ သံလွင်၊ စစ်တောင်း တို့သည်လည်း မြစ်တစ်ခု ချင်း၏ သီးခြားမှည့်ခေါ်ထားသော အမည်များဖြစ်ခြင်းကြောင့် တစ်ဦးဆိုင် နာမ်များ ဖြစ်ကြသည်။)

(၃) ရန်ကုန်၊ မန္တလေး၊ မြစ်ကြီးနား၊ ထားဝယ်၊ ကျောက်ဖြူ တို့သည် မြန်မာပြည်၌ အမြောက်အမြားရှိနေကြသော မြို့များအနက် မြို့အချို့၏ အမည်များဖြစ်ကြသည်။

ရန်ကုန် ဟူသော အမည်မှာ လှိုင်မြစ်နှင့် ပုဇွန်တောင်ချောင်း၊ ပဲခူးချောင်းတို့ဆုံရာ အရပ်တွင်တည်ရှိသော ဆိပ်ကမ်းမြို့ကြီးကိုသာ ရည်ညွှန်းပြီး သီးခြားမှည့်ခေါ်ထားသော အမည်ဖြစ်သည်။ ရန်ကုန် ဟူသောအမည်သည် အခြားမြို့များနှင့် လုံးဝမသက်ဆိုင်ပေ။ ထို့ကြောင့် ရန်ကုန် သည် တစ်ဦးဆိုင်နာမ် ဖြစ်သည်။

(ထိုနည်းအတူ မန္တလေး၊ မြစ်ကြီးနား၊ ထားဝယ်၊ ကျောက်ဖြူ တို့သည်လည်း မြို့တစ်မြို့ချင်း၏ သီးခြားမှည့်ခေါ်ထားသော အမည်များ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် တစ်ဦးဆိုင်နာမ်များဖြစ်ကြသည်။)

(၄) မောင်မောင်၊ ဇော်ဇော်၊ တင်တင်၊ ခင်ခင်၊ ဘုတ်ဆုံ တို့သည်လည်း လူအမြောက်အမြားအနက် လူအချို့၏ အမည်များဖြစ်ကြသည်။

မောင်မောင် ဟူသောအမည်မှာ သူ၏မိဘနှစ်ပါးက သူတို့၏ သားကိုသာ ရည်ညွှန်းပြီး သီးခြားမှည့်ခေါ်ထားသော အမည်ဖြစ်သည်။ မောင်မောင် ဟူသော အမည်သည် အခြားမိဘများက ပေါက်ဖွား လာသောသားများနှင့် လုံးဝ မသက်ဆိုင်ပေ။ ထို့ကြောင့် မောင်မောင် သည် တစ်ဦးဆိုင်နာမ်ဖြစ်သည်။

(ထိုနည်းအတူ ဇော်ဇော်၊ တင်တင်၊ ခင်ခင်၊ ဘုတ်ဆုံ တို့သည်လည်း တစ်ဦးချင်း၏ သီးခြားမှည့်ခေါ်ထားသော အမည်များဖြစ်ခြင်းကြောင့် တစ်ဦးဆိုင်နာမ်များ ဖြစ်ကြသည်။)

(ခ) အများဆိုင်နာမ်။ ။အများနှင့်ဆိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါ၊ အရာဝတ္ထုတို့၏ အမည်ကို အများဆိုင်နာမ် ဟု ခေါ်သည်။

သာဓက။ ။ မြို့၊ ရွာ၊ အိမ်၊ ကျောင်း၊ မြစ်၊ ချောင်း၊ လူ၊ တိရစ္ဆာန်။

(၁) မြို့ ဟူသောနာမ်သည် မြို့တစ်မြို့တည်းနှင့်သာ သက်ဆိုင်သည်မဟုတ်၊ ရှိရှိသမျှ မြို့အားလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် မြို့သည် အများဆိုင်နာမ် ဖြစ်သည်။

(၂) ရွာ ဟူသောနာမ်သည် ရွာတစ်ရွာတည်းနှင့်သာ သက်ဆိုင်သည်မဟုတ်၊ ရှိရှိသမျှ ရွာအားလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ရွာသည်လည်း အများဆိုင်နာမ် ဖြစ်သည်။

(ထိုနည်းအတူ အိမ်၊ ကျောင်း၊ မြစ်၊ ချောင်း၊ လူ၊ တိရစ္ဆာန် တို့သည်လည်း အများနှင့်ဆိုင်သော အများဆိုင်နာမ်များ ဖြစ်ကြသည်။)

(ဂ) စိတ္တဇနာမ်။ ။ ဒြပ်မရှိ၊ ကိုင်တွယ်စမ်းသပ်၍မရ၊ မြင်လည်းမမြင်နိုင်၊ စိတ်ဖြင့်သာ တွေးတောသိနိုင်သောနာမ်ကို စိတ္တဇနာမ် ဟု ခေါ်သည်။

သာဓက။ ။ မေတ္တာ၊ စေတနာ၊ ကံ၊ ဉာဏ်၊ ဝီရိယ၊ ဇွဲ၊ သတ္တိ၊ သီလ၊ သမာဓိ၊
ပညာ၊ စည်းလုံးညီညွတ်ရေး၊ အဆို၊ အကောင်း၊ အချစ်၊ အမုန်း။

မေတ္တာ ဟူသောနာမ်သည် အကောင်အထည် ဖြစ်သဏ္ဍာန် အထင်
အရှားမရှိ၊ ကိုင်တွယ်စမ်းသပ်၍လည်း မရနိုင်၊ မျက်စိဖြင့်ကြည့်၍လည်း မမြင်နိုင်၊
သို့ရာတွင် မေတ္တာ၏ သဘောကို စိတ်ဖြင့် တွေးတောသိရှိနိုင်သည်။ ဤသို့
စိတ်ဖြင့်သာ တွေးတောသိနိုင်သောကြောင့် မေတ္တာ သည် စိတ္တဇနာမ် ဖြစ်သည်။
(ထိုနည်းအတူ စေတနာ၊ ကံ၊ ဉာဏ်၊ ဝီရိယ၊ ဇွဲ၊ သတ္တိ အစရှိသော နာမ်တို့
သည်လည်း အကောင်အထည် ဖြစ်သဏ္ဍာန် အထင်အရှားမရှိ၊ ကိုင်တွယ်စမ်းသပ်
၍လည်း မရနိုင်၊ မျက်စိဖြင့်ကြည့်၍လည်း မမြင်နိုင်၊ သို့ရာတွင် ၎င်းတို့၏
သဘောကို စိတ်ဖြင့် တွေးတောသိရှိနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ၎င်းတို့သည် စိတ္တဇနာမ်
များဖြစ်ကြသည်။)

(ဃ) အစုပြုနာမ် ။ ။ အစုအပေါင်း၊ အသင်းအဖွဲ့ကို ဖော်ပြသော နာမ်ကို
အစုပြုနာမ် ဟု ခေါ်သည်။

သာဓက။ ။ လူထု၊ စစ်တပ်၊ အိမ်ထောင်စု၊ ပါတီ၊ အသင်း၊ အစည်းအရုံး၊
ကော်မတီ၊ ကျွဲအုပ်၊ နွားအုပ်။

- (၁) လူထု ဟူသော နာမ်သည် လူတစ်ဦးတစ်ယောက်တည်းကို မဆိုလိုပေ။
လူအများပါဝင်သော အစုအပေါင်းကို ဆိုလိုသည်။
- (၂) စစ်တပ် ဟူသောနာမ်သည် စစ်သားတစ်ယောက်တည်းကို မဆိုလိုပေ။
စစ်သား အများအပြားပါဝင်သော အစုအပေါင်းကို ဆိုလိုသည်။
- (၃) အိမ်ထောင်စု ဟူသောနာမ်သည် မိခင်တစ်ယောက်တည်းကိုသာ
ဆိုလိုသည် မဟုတ်။ မိခင်၊ ဖခင်၊ သားသမီး စသည့် အိမ်သားစုအားလုံးကို
ဆိုလိုသည်။
- (၄) ထို့ကြောင့် လူထု၊ စစ်တပ်၊ အိမ်ထောင်စုတို့သည် အစုပြုနာမ် များ
ဖြစ်ကြသည်။
- (၅) ထိုနည်းအတူ ပါတီ၊ အသင်း၊ အစည်းအရုံး၊ ကော်မတီ ဟူသော
နာမ်တို့သည်လည်း အစုအပေါင်းကိုပြသော အစုပြုနာမ်များ
ဖြစ်ကြသည်။

(၆) ကျွဲအုပ်၊ နွားအုပ် ဟူသောနာမ်များသည်လည်း ကျွဲတစ်ကောင်တည်း၊ နွားတစ်ကောင်တည်းကို ဆိုလိုသည်မဟုတ်ပေ။ ကျွဲအများ စုပေါင်း ပါဝင်သော အစုအပေါင်းကို ကျွဲအုပ်ဟုခေါ်၍ နွားအများစုပေါင်း ပါဝင်သော အစုအပေါင်းကို နွားအုပ်ဟု ခေါ်သည်။ ဤကဲ့သို့ အစုအပေါင်းနှင့် သက်ဆိုင်သောကြောင့် ကျွဲအုပ်၊ နွားအုပ် တို့သည် အစုပြုနာမ် များ ဖြစ်ကြသည်။

လေ့ကျင့်ခန်း

- ၁။ အောက်ပါဝါကျများရှိ မျဉ်းသားထားသော နာမ်အသီးသီး၏ အမျိုးအမည်ကို ရေးပါ။
 - (က) စလေဦးပူညသည် ထင်ရှားသော စာဆို တစ်ဦးဖြစ်သည်။
 - (ခ) ရောမအင်ပါယာကြီး ပျက်သွားပြီးနောက် မြို့ကြီးများ တိမ်ကောပျောက်ကွယ်ခဲ့၏။
 - (ဂ) ကျောက် အမျိုးအစားကို သုံးမျိုးခွဲထားသည်။
 - (ဃ) မြေစေး သည် ဖိအား ကြောင့် အသွင်ပြောင်းပြီးလျှင် သင်ပုန်းကျောက် ဖြစ်လာသည်။
 - (င) မြန်မာနိုင်ငံ ရှိ ရှမ်းပြည်နယ်ဒေသသည် ကုန်းပြင်မြင့် ဖြစ်သည်။
 - (စ) ရေနံသည် မြေလွှာအတွင်း၌ အောင်းနေသော သဘာဝဒြပ်နှောတစ်မျိုး ဖြစ်သည်။
 - (ဆ) သရက်မြို့ ဘီလပ်မြေစက်တွင် ဓာတ်ငွေ့ ကို လောင်စာအဖြစ် သုံးသည်။
 - (ဇ) ပန်းပွင့် များသည် ပုံအမျိုးမျိုး၊ အရွယ်အမျိုးမျိုး၊ အရောင် အမျိုးမျိုး ကွဲပြားကြသည်။
 - (ဈ) ကြက်သွန်ဖြူ သည် ဆေးဖက်ဝင်သော အပင်တစ်မျိုးဖြစ်သည်။
 - (ည) ဗညားဒလသည် ဝန်ကြီးဖြစ်သည့်ပြင် ဗိုလ်မှူးလည်းဖြစ်သည်။
- ၂။ အောက်ပါနာမ်တို့သည် အနက်အဓိပ္ပာယ်အရ အမျိုးအစား တူရာအလိုက် အစုခွဲပြပါ။
 ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း၊ တောင်ကလပ်၊ မီးတောင်၊ လတ္တီတွင်း၊ ကျောက်၊ ရာသီဥတု၊ သမုဒ္ဒရာ၊ သမုဒ္ဒရာရေစီးကြောင်း၊ အသင်း၊ နိုင်ငံရေး၊ လူမှုရေး၊ စီးပွားရေး၊ အစည်းအရုံး၊ ရေနံမြေ၊ မဟာဗန္ဓုလ၊ ရေနံချောင်းရေနံမြေ၊ ဓာတ်ငွေ့၊ လေမုန်တိုင်း၊ ဟိုက်ဒြိုဂျင်၊ ဖိအား။

၃။ ပေးထားသော ဝါကျများရှိ မျဉ်းသားထားသော နာမ်များသည် တစ်ဦးဆိုင် နာမ်ဖြစ်လျှင် အမှန်(✓)ပြု၍ မဖြစ်လျှင် အမှား(✗)ပြုပါ။

- (က) မှတ်သုံးရာသီဥတုရရှိရာဒေသများကို အတိအကျ သတ်မှတ်၍ မရနိုင်ပေ။ () ()
- (ခ) အာရှတိုက်ရှိတိပက်ကုန်းပြင်မြင့်သည် တောင်တန်းများဖြင့် အနားသတ် လျက်ရှိသည်။ () ()
- (ဂ) ဂျပန်ပြည်တွင် ပန်းအိုးစိုက် ပြုပြင်နည်းများကို မိန်းကလေးများ အထူးတလည် သင်ကြားကြသည်။ () ()
- (ဃ) ဆားသည် ရေ တွင် ပျော်ဝင်နိုင်သည်။ () ()
- (င) အောက်စီဂျင်သည် ဟိုက်ဒြိုဂျင်နှင့် ပေါင်းစပ်လျက် ရေထဲ၌ ပါဝင်သည်။ () ()
- (စ) မိုးဗြဲရေကာတာ သည် ကယားပြည်နယ်တွင် ရှိသည်။ () ()
- (ဆ) ကျွန်ုပ်တို့သည် တိုင်းပြည်နှင့် လူမျိုးအပေါ်တွင် သစ္စာရှိကြရမည်။ () ()
- (ဇ) အပင်များသည် သင့်လျော်သော ရေမြေ ရာသီဥတုကို မရလျှင် ကောင်းစွာ မဖြစ်ထွန်းချေ။ () ()
- (ဈ) တိရစ္ဆာန်တို့တွင် သဘာဝရန်သူရှိသော်လည်း ငင်းတို့၏ မျိုးရိုး မတိမ်ကောစေရန် ကာကွယ်သော နည်းများရှိသည်။ () ()

၄။ ပေးထားသောဝါကျများရှိ မျဉ်းသားထားသော နာမ်များသည် အမှားဆိုင်နာမ်ဖြစ်လျှင် အမှန်(✓)ပြု၍ မှားလျှင် အမှား(✗)ပြုပါ။

- (က) ကျွန်းသည် မှတ်သုံးသစ်တော၌ ပေါက်သည်။ () ()
- (ခ) မှန်တိုင်းများကြောင့် ကမ္ဘာအရပ်ရပ်တွင် အသေအပျောက် များခဲ့ပါသည်။ () ()
- (ဂ) တပ်မတော်သည် ပြည်သူ့အတွက်ဖြစ်သည်။ () ()
- (ဃ) လေဖိအားကို တိုင်းတာ၍ မိုးလေဝသအခြေအနေကို ခန့်မှန်းနိုင်သည်။ () ()
- (င) အပူနှင့် အလင်းစွမ်းအင်သည် လူ့ တိရစ္ဆာန်နှင့် အပင်များ အသက်ရှင် ရေးအတွက် အရေးအကြီးဆုံးသော စွမ်းအင် ဖြစ်သည်။ () ()

၅။ ပေးထားသောဝါကျများရှိ မျဉ်းသားထားသော နာမ်များသည် စိတ္တဇနာမ်များဖြစ်လျှင် အမှန် (✓) ပြု၍ မဖြစ်လျှင် အမှား (X) ပြပါ။

- (က) ထင်း၊ ရေနံဆီ၊ မီးသွေးတို့ မီးလောင်ခြင်းမှ ရရှိသော အပူစွမ်းအင်ကို ထမင်းဟင်းချက်ပြုတ်ရာ၌ အသုံးပြုရသည်။ () ()
- (ခ) လေဖိအားနည်းရာ အရပ်များသို့ ပတ်ဝန်းကျင်မှ လေများဝင်ရောက် တိုက်ခတ်သည်။ () ()
- (ဂ) ပန်းမျိုးစပ်ခြင်းသည် လူတို့၏ အကူအညီဖြင့် ဝတ်မှုန်ကူးခြင်း ပင်ဖြစ်သည်။ () ()
- (ဃ) ဟိုက်ဒြိုဂျင်ဓာတ်မှာ အရောင်၊ အနံ့၊ အရသာ မရှိချေ။ () ()
- (င) ကြိုးစားခြင်းသည် အောင်မြင်ခြင်း၏ လမ်းစဖြစ်သည်။ () ()

၆။ ပေးထားသော ဝါကျများရှိ အစုပြနာမ်များကို မျဉ်းသားပြပါ။

- (က) ဦးမြသည် အသင်းကို စတင်တည်ထောင်သူဖြစ်သည်။
- (ခ) အဖွဲ့ဝင် ငါးဦးပါဝင်သော အလုပ်အမှုဆောင်ကော်မတီကို ယနေ့ဖွဲ့စည်းလိုက်သည်။
- (ဂ) တပ်မတော်သည် နိုင်ငံတော်၏ အသက်အိုးအိမ်စည်းစိမ်တို့ကို ကာကွယ်ပေးသည်။
- (ဃ) ကျွန်တော်တို့အတန်းတွင် မြန်မာသဒ္ဒါကို သင်ကြားလျက်ရှိပါသည်။
- (င) နွေရာသီကျောင်းပိတ်လျှင် ကျွန်တော်တို့မိသားစု ဘုရားဖူးသွားကြပါမည်။

၇။ ကွက်လပ်အသီးသီး၌ သက်ဆိုင်ရာနာမ်အမျိုးအမည်ကို ဖြည့်ပါ။

- (က) တစ်ဦး၊ တစ်ယောက်၊ တစ်ခုအတွက် သီးခြားမှည့်ခေါ်ထားသော အမည်ကို ----- ဟု ခေါ်သည်။
- (ခ) အများနှင့်ဆိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါ၊ အရာဝတ္ထုတို့၏ အမည်ကို ----- ဟု ခေါ်သည်။
- (ဂ) ဒြပ်မရှိ၊ ကိုင်တွယ်စမ်းသပ်၍မရ၊ မြင်လည်းမမြင်နိုင်၊ စိတ်ဖြင့်သာ တွေးတောသိနိုင်သော နာမ်ကို ----- ဟု ခေါ်သည်။
- (ဃ) အစုအပေါင်း၊ အသင်းအဖွဲ့ကို ဖော်ပြသောနာမ်ကို ----- ဟု ခေါ်သည်။

နာမ်စား

နာမ်စား

၉။ နာမ်၏အစား သုံးသောပုဒ်ကို နာမ်စား ဟု ခေါ်သည်။
သာဓက။ ။ ငါ၊ ကျွန်တော်၊ ကျွန်မ၊ ကျွန်ုပ်၊ ကျုပ်၊ သင်၊ မင်း၊ ခင်ဗျား၊ ရှင်၊ နင်၊
ညည်း၊ သူ၊ သင်း၊ ဤ၊ သည်၊ ထို၊ ၎င်း၊ အဘယ်၊ ဘယ်၊ အချို့၊
အားလုံး။

၁၀။ နာမ်စား (၄) မျိုးရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ -
(က) ပုဂ္ဂလနာမ်စား
(ခ) အညွှန်းနာမ်စား
(ဂ) အမေးနာမ်စား
(ဃ) သင်္ချာနာမ်စား တို့ ဖြစ်ကြသည်။
(အဆိုပါ နာမ်စား (၄) မျိုးအနက် အညွှန်းနာမ်စားနှင့် အမေးနာမ်စားတို့ကို အတွဲ (၁)၊
အခန်း (၄) ၌လည်းကောင်း၊ သင်္ချာနာမ်စားကို အတွဲ (၂)၊ အခန်း (၅) ၌လည်းကောင်း
ဖော်ပြမည်။ ဤအတွဲ (၁)၊ အခန်း (၃) ၌မူ ပုဂ္ဂလနာမ်စားကိုသာ ဖော်ပြမည်။)

၁၁။ ပုဂ္ဂလနာမ်စား။ ။ပုဂ္ဂိုလ်၏အစားသုံးသော နာမ်စားကို ပုဂ္ဂလနာမ်စား ဟု ခေါ်သည်။
ပုဂ္ဂလနာမ်စား (၃) မျိုးရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ -
(က) ပြောသူနာမ်စား
(ခ) ကြားနာသူနာမ်စား
(ဂ) အပြောခံနာမ်စား တို့ ဖြစ်ကြသည်။

၁၂။ (က) ပြောသူနာမ်စား
(၁) ပြောသူနာမ်၏အစားသုံးသော ပုဒ်ကို ပြောသူနာမ်စား ဟု ခေါ်သည်။
သာဓက။ ။ ငါ၊ ကျွန်တော်၊ ကျွန်မ၊ ကျွန်ုပ်၊ ကျုပ်၊ ကိုယ်၊ တပည့်တော်၊
တပည့်တော်မ။
“ ငါ ဂုဏ်ထူးရအောင် ကြိုးစားမယ်” ဟု မောင်မောင် ပြောသည်။
(- ဤဝါကျ၌ ငါသည် မောင်မောင် ဟူသော နာမ်၏အစားသုံးသော
နာမ်စားဖြစ်သည်။ မောင်မောင်သည် ပြောသူနာမ်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ငါသည်
ပြောသူနာမ်စား ဖြစ်သည်။

- ထိုနည်းအတူ ကျွန်တော်၊ ကျွန်ုပ်၊ ကျုပ်၊ ကိုယ်၊ တပည့်တော်၊ တပည့်တော်မ တို့သည် ပြောသူနာမ်၏အစားသုံးသော ပြောသူနာမ်စားများ ဖြစ်ကြသည်။)

(၂) ပြောသူနှင့် ကြားနာသူတို့၏ အသက်အရွယ်၊ အဆင့်အတန်း၊ ခင်မင်ရင်းနှီးမှု စသည့် အခြေအနေတို့ကိုလိုက်၍ ပြောသူနာမ်စား အမျိုးမျိုးကွဲပြားသည်။
သာဓက။ ။

- (ကက) “ငါတို့ ရုပ်ရှင်သွားကြည့်ရအောင် ” ဟု ခင်ခင်က ပြောသည်။
- (ခခ) “ကျွန်တော် ကြီးလာလျှင် ဆရာဝန်ကြီး လုပ်မည် ” ဟု မောင်ရေခဲက ပြောသည်။
- (ဂဂ) “ကျွန်မ ကြီးလာလျှင် ကျောင်းဆရာမကြီး လုပ်မည် ” ဟု မပိုင်းက ပြောသည်။
- (ဃဃ) “ဤအမှုကို ကျွန်ုပ် စီရင်ချက်ချမည် ” ဟု တရားသူကြီးက ပြောသည်။
- (ငင) “ကျုပ်တို့ရွာကို လာလည်ပါအံ့ ” ဟု မကျည်းတန်က ဖိတ်ခေါ်သည်။
- (စစ) “ကိုယ် နက်ဖြန် မောင်ရင်တို့အိမ်ကို လာခဲ့အံ့မယ် ” ဟု ဖိုးအေးက ပြောသည်။
- (ဆဆ) “တပည့်တော် ပြန်ပါရစေအံ့ဘုရား ” ဟု ဆရာတော်အား ဒကာကြီး ဦးတင်က ခွင့်ပန်သည်။
- (ဇဇ) “တပည့်တော်မ၏ အိမ်ကို မနက်ဖြန် အရုဏ်ဆွမ်းဘုဉ်းပေးရန် ကြွပါဘုရား ” ဟု ဒကာမကြီး ဒေါ်မေက လျှောက်သည်။

(ခ) ကြားနာသူနာမ်စား

(၁) ကြားနာသူနာမ်၏အစားသုံးသောပုဒ်ကို ကြားနာသူနာမ်စားဟု ခေါ်သည်။

သာဓက။ ။ မင်း၊ ခင်ဗျား၊ ရှင်၊ နင်၊ သင်၊ ညည်း။

- ပြောသူသည် ကြားနာသူကို တိုက်ရိုက် ရည်ညွှန်းပြောသောအခါ ကြားနာသူ၏ အမည်ကို သုံးမည့်အစား နာမ်စားကိုသုံး၍ ပြောသည်။ ထိုနာမ်စားသည် ကြားနာသူ၏ အမည်အစားသုံးသောကြောင့် ကြားနာသူနာမ်စားဖြစ်သည်။

“ မင်းကို အထူးအဆန်းတစ်ခု ပြောရအံ့မယ် ” ဟု မောင်ဇော်ကို မောင်ရေခဲက ပြောသည်။

(- ဤဝါကျ၌ မောင်ဇော်သည် ကြားနာသူနာမ် ဖြစ်သည်။ မင်းသည် မောင်ဇော် ဟူသော ကြားနာသူနာမ်၏ အစားသုံးသော နာမ်စားဖြစ် သည်။ ထို့ကြောင့် မင်းသည် ကြားနာသူနာမ်စား ဖြစ်သည်။

- ထိုနည်းအတူ ခင်ဗျား၊ ရှင်၊ နင်၊ သင်၊ ညည်း တို့သည်လည်း ကြားနာသူနာမ်၏ အစားသုံးသော ကြားနာသူနာမ်စားများ ဖြစ်ကြ သည်။)

(၂) ပြောသူနှင့်ကြားနာသူတို့၏ အသက်အရွယ်၊ အဆင့်အတန်း၊ ခင်မင် ရင်းနှီးမှုစသည်အခြေအနေတို့ကိုလိုက်၍ ကြားနာသူနာမ်စား အမျိုးမျိုး ကွဲပြားသည်။

သာဓက။ ။

(ကက) “ ခင်ဗျား အတွေးအခေါ် အလွန်ကောင်းပါပေသည် ” ဟု ဦးဖြူကို ဦးဘထွန်းက ချီးမွမ်းသည်။

(ခခ) “ ရှင် ပြန်လာသည်အထိ စောင့်နေပါမည် ” ဟု မဖြူက မောင်နီကို ပြောသည်။

(ဂဂ) “ နင် ကျောင်းမှန်မှန် တက်ဖို့ကောင်းသည် ” ဟု မဝိုင်းက မောင်ရေခဲကို သတိပေးသည်။

(ဃဃ) “ သင်၏ ကျေးဇူးကို မမေ့ပါ ” ဟု ကြွက်ကလေးက ခြင်္သေ့မင်း ကို ပြောသည်။

(ငင) “ ညည်း ကို မတွေ့ရသည်မှာ ကြာပြီ ” ဟု မစံပယ်က မနီကို ပြောသည်။

(ဂ) အပြောခံနာမ်စား

(၁) အပြောခံနာမ်စား၏အစားသုံးသောပုဒ်ကို အပြောခံနာမ်စား ဟု ခေါ်သည်။

သာဓက။ ။ သူ၊ သင်း၊ ယင်း၊ ၎င်း။

ပြောသူနှင့်ကြားနာသူတို့၏ အကြား၌ အပြောခံပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦး ရှိတတ်သည်။ ထိုအပြောခံပုဂ္ဂိုလ်သည် အပြောခံနာမ် ဖြစ်သည်။ အဆိုပါ အပြောခံနာမ်၏ အစားသုံးသော နာမ်စားသည် အပြောခံနာမ်စား ဖြစ်သည်။

“ မောင်ဇော်ကို မနေ့က မတွေ့ဘူး။ သူ နေမကောင်းဘူး ထင်ပါရဲ့ ” ဟု မောင်ရေခဲကို မဝိုင်းက ပြောသည်။

၇
(၆
(၆
(၆
(၆
(၆
၂။

(ဤဝါကျ၌ ပြောသူသည် မဝိုင်းဖြစ်၍ ကြားနာသူသည် မောင်ရေခဲ ဖြစ်သည်။ မဝိုင်းနှင့် မောင်ရေခဲတို့သည် မောင်ဇော်၏ အကြောင်းကို ပြောနေခြင်း ဖြစ်သောကြောင့် မောင်ဇော် သည် အပြောခံနာမ် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် သူ သည် အပြောခံနာမ် မောင်ဇော်၏ အစားသုံးသော အပြောခံနာမ်စား ဖြစ်သည်။)

(၂) ထိုနည်းအတူ သင်း၊ ယင်း၊ ၎င်းတို့သည်လည်း အပြောခံနာမ်၏ အစားသုံးသော အပြောခံနာမ်စားများ ဖြစ်ကြသည်။
သာဓက။ ။

(ကက) မောင်ညိုသည် အလွန်မိုက်ရိုင်းသည်။
သင်းကို သတိထားဟု မောင်အေးအား ဒေါ်မြက ပြောသည်။

(ခခ) မြမြသည် သူတစ်ပါးကို ကူညီလေ့ရှိသည်။
၎င်းကို လူတိုင်းက ခင်မင်ကြသည်။

(ဂဂ) မောင်ရွှေသည် ဖျားနေသည်။
ယင်းကို ဆရာဝန်က ဆေးထိုးပေးသည်။

လေ့ကျင့်ခန်း

ကွက်လပ်များကို ပြည့်ပါ။

- (က) နာမ်၏အစားသုံးသော ပုဒ်ကို ----- ဟု ခေါ်သည်။
 - (ခ) ပုဂ္ဂိုလ်၏ အစားသုံးသော ပုဒ်ကို ----- ဟု ခေါ်သည်။
 - (ဂ) ပြောသူနာမ်၏ အစားသုံးသော ပုဒ်ကို ----- ဟု ခေါ်သည်။
 - (ဃ) ကြားနာသူနာမ်၏ အစားသုံးသော ပုဒ်ကို----- ဟု ခေါ်သည်။
 - (င) အပြောခံနာမ်၏ အစားသုံးသော ပုဒ်ကို ----- ဟု ခေါ်သည်။
- ၂။ ပေးထားသော နာမ်စားတို့သည် မည်သည့်နာမ်စားများ ဖြစ်သည်ကို ဖော်ပြပါ။

(က) ဝါ	(စ) တပည့်တော်
(ခ) ကျွန်	(ဆ) ခင်ဗျား
(ဂ) ရှင်	(ဇ) သင်း
(ဃ) သူ	(ဈ) ကျွန်တော်
(င) မင်း	

- (ဂ) ရှင်တို့ ရုပ်ရှင်သွားရအောင် " ဟု ရွှေစင်က မောင်သောင်းဒန်ကို ပြောသည်။
- (ဃ) ကျွန်တော်၏ မောင်လေးသည် အလွန်စာကြိုးစားသူဖြစ်ပါသည်။
ကျွန်ုပ်သည် လူကြီးမိဘစကားကို နားထောင်သူလည်း ဖြစ်ပါသည်" ဟု မိနိုင်းက ပြောသည်။
- (င) "ရှင်တို့ရွာမှာ အိမ်ခြေ ဘယ်လောက်ရှိသလဲ" ဟု တကြီးဖြိုးက ဖိုးသာအောင်ကို မေးသည်။
- (စ) " ညည်း ကို ငါ လာတွေ့အုံးမယ် " ဟု အေးအေးက သင်းသင်းကို ပြောသည်။
- (ဆ) " မင်းတို့ စာမေးပွဲအောင်ချင်ရင် စာကြိုးစားကြ " ဟု ဆရာကြီးက ကျောင်းသား များကို ဆုံးမသည်။
- (ဇ) သင်း သည် မိဘစကားကို နားမထောင်သော သားမိုက် ဖြစ်ချေပြီ။
- (ဈ) သင်း ကိုတော့ ဆုံးမရအုံးမယ်" ဟု ဆရာကြီးက ပြောသည်။

၇၂
၇၃
၇၄
၇၅
၇၆
၇၇
၇၈
၇၉
၈၀
၈၁
၈၂
၈၃
၈၄
၈၅
၈၆
၈၇
၈၈
၈၉
၉၀
၉၁
၉၂
၉၃
၉၄
၉၅
၉၆
၉၇
၉၈
၉၉
၁၀၀

ကြိယာ

ကြိယာ

၁၃။ ပြုခြင်းကိုဖြစ်စေ၊ ဖြစ်ခြင်းကိုဖြစ်စေ၊ ရှိခြင်းကိုဖြစ်စေ ဖော်ပြသော ပုဒ်ကို ကြိယာ ဟု ခေါ်သည်။

သာဓက။ ။ ပြေး၊ ရိုက်၊ ခွဲ၊ ချက်၊ ကွဲ၊ ကျက်၊ က၊ စား၊ ကစား၊ ဆင်း၊ ဆင်းရဲ၊ သနား၊ ကဲ့ရဲ့၊ ရိုသေ။

၁၄။ ကြိယာကို -

(က) အနက်အဓိပ္ပာယ်အရ (၃) မျိုး

(ခ) ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံအရ (၃) မျိုးခွဲသည်။

(အနက်အဓိပ္ပာယ်အရ ကြိယာ (၃) မျိုး အကြောင်းကို အတွဲ (၁)၊ အခန်း (၂) ၌ ဖော်ပြခဲ့ပြီ။ ဤအတွဲ (၁)၊ အခန်း (၃) ၌ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံအရ ကြိယာ (၃) မျိုး အကြောင်းကို ဖော်ပြမည်။)

၁၅။ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံအရ ကြိယာ (၃) မျိုးရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ -

(က) ပင်ကိုကြိယာ

(ခ) ဂုဏ်ရည်ပြကြိယာ

(ဂ) ပေါင်းစပ်ကြိယာ တို့ ဖြစ်ကြသည်။

၁၆။ ပင်ကိုကြိယာ။ ။ မြန်မာသဒ္ဒါနည်းဖြင့် ခွဲစိတ်၍လည်းမရ၊ ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းထားခြင်းလည်းမဟုတ်၊ မူလအတိုင်းဖြစ်သော ပြုခြင်း၊ ဖြစ်ခြင်း၊ ရှိခြင်းကိုပြသော ကြိယာကို ပင်ကိုကြိယာ ဟု ခေါ်သည်။

သာဓက။ ။ က၊ စား၊ ကစား၊ ဆင်း၊ သနား၊ ကဲ့ရဲ့၊ ရိုသေ၊ ရှိ၊ ဖြစ်။

(က) စကားလုံးတစ်လုံး၊ သို့မဟုတ် ပုဒ်တစ်ခုကို ခွဲစိတ်လိုက်လျှင် ထိုစကားလုံး၏ မူလအနက် အဓိပ္ပာယ် ပျက်သွားသည်ကို “ခွဲစိတ်၍မရ”ဟု ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။

- (ခ) စား၊ ဆင်း၊ ရှိ၊ ဖြစ် အစရှိသည်တို့သည် ခွဲစိတ်၍လည်းမရ၊ ပေါင်းစပ် ဖွဲ့စည်းထားခြင်းလည်း မဟုတ်သော ပင်ကိုကြိယာ များဖြစ်ကြသည်။
- (ဂ) ကစား ဟူသော ကြိယာသည်လည်း ခွဲစိတ်၍မရသော၊ ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်း ထားခြင်းလည်း မဟုတ်သော ပင်ကိုကြိယာ ဖြစ်သည်။ ကစား ၏ ဆိုလိုရင်း အနက်တစ်ခုမှာ “ကျည်းသား၊ ခုံညင်းဒိုး၊ ဘောလုံး စသည်တို့ဖြင့် ကိုယ်လက် လှုပ်ရှား မြူးတူးပျော်ပါးသည်” ဟူ၍ ဖြစ်သည်။
- (ဃ) ကစား ကိုခွဲစိတ်လိုက်လျှင် က နှင့် စား ဟူသော အစိတ်အပိုင်းနှစ်ခုကို ရမည်။ သို့ရာတွင် က သည်လည်းကောင်း၊ စား သည်လည်းကောင်း ကစား၏ဆိုလိုရင်း အနက်ကိုမပေးနိုင်ချေ။ ခွဲစိတ်ခြင်းဖြင့် မူလအဓိပ္ပာယ်မှာ ပျက်သွားသည်။ ထို့ကြောင့် ကစား သည် ခွဲစိတ်၍မရသော ပင်ကိုကြိယာ ဖြစ်သည်။
- (င) ထို့ပြင် ကွာခြား၊ ခုတ်ထစ်၊ ရောင်းဝယ်၊ စွန့်ကြဲ စသည်တို့ကဲ့သို့ ပုဒ်အချင်းချင်း ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းထားသည့် ပေါင်းစပ်ပုဒ်လည်း မဟုတ်သောကြောင့် ကစားသည် ပင်ကိုကြိယာဖြစ်သည်။
(ထိုနည်းအတူ သနား၊ ကဲ့ရဲ့၊ ရိုသေ တို့သည်လည်း ခွဲစိတ်၍လည်းမရ၊ ပေါင်းစပ် ဖွဲ့စည်းထားခြင်းလည်းမဟုတ်သော ပင်ကိုကြိယာ များ ဖြစ်ကြသည်။)

၁၇။ ဂုဏ်ရည်ပြကြိယာ။ ။ဂုဏ်အရည်အချင်းပြပုဒ်များ၏နောက်၌ ကြိယာဝိဘတ်ကို ဆက်ခြင်းဖြင့် ဖြစ်လာသော ကြိယာကို ဂုဏ်ရည်ပြကြိယာ ဟုခေါ်သည်။

သာဓက။ ။ ဂုဏ်အရည်အချင်းပြပုဒ် + ကြိယာဝိဘတ် = ဂုဏ်ရည်ပြကြိယာ

ပျင်း	+	၏	=	ပျင်း၏
ချို	+	သည်	=	ချိုသည်
လှ	+	သည်	=	လှသည်
မတ်စောက်	+	၏	=	မတ်စောက်၏
သာယာ	+	သည်	=	သာယာသည်

(ပျင်း၊ ချို၊ လှ၊ မတ်စောက်၊ သာယာတို့သည် ဂုဏ်အရည်အချင်း ပြပုဒ်များ ဖြစ်ကြသည်။ ၎င်းတို့၏ နောက်၌ ကြိယာဝိဘတ်များဖြစ်သော သည်၊ ၏ တို့ကို

ဆက်လိုက်သောအခါ ပျင်းသည်/၏၊ ချိုသည်/၏၊ လှသည်/၏၊ ဖတ်စောက်သည်/၏၊ သာယာသည်/၏ စသော ဂုဏ်ရည်ပြု ကြိယာများ ဖြစ်လာကြသည်။)

ဂုဏ်ရည်ပြုကြိယာအချို့

ဂုဏ်အရည်အချင်းပြုပုဒ်	+	ကြိယာဝိဘတ်	=	ဂုဏ်ရည်ပြုကြိယာ
ပူ	+	သည်/၏	=	ပူသည် ပူ၏
အေး	+	သည် / ၏	=	အေးသည် အေး၏
နီ	+	သည် / ၏	=	နီသည် နီ၏
ထင်ရှား	+	သည် / ၏	=	ထင်ရှားသည် ထင်ရှား၏
လှပ	+	သည် / ၏	=	လှပသည် လှပ၏
ဝမ်းလန်း	+	သည် / ၏	=	ဝမ်းလန်းသည် ဝမ်းလန်း၏
ခမ်းနား	+	သည် / ၏	=	ခမ်းနားသည် ခမ်းနား၏
ချွန်ထက်	+	သည် / ၏	=	ချွန်ထက်သည် ချွန်ထက်၏
မှောင်မိုက်	+	သည် / ၏	=	မှောင်မိုက်သည် မှောင်မိုက်၏
ရဲရင့်	+	သည် / ၏	=	ရဲရင့်သည် ရဲရင့်၏

၁၈။ ပေါင်းစပ်ကြိယာ။ ။ပုဒ်တို့ကို ပေါင်းစပ်ပြီးနောက် ကြိယာဝိဘတ် ဆက်ထားသောကြိယာကို ပေါင်းစပ်ကြိယာ ဟု ခေါ်သည်။

- သာဓက။ ။ စားသောက်သည် / ၎်
 ခုတ်ထစ်သည် / ၎်
 ဆေးခြယ်သည် / ၎်
 ရေကူးသည် / ၎်
 ကောင်းမြတ်သည် / ၎်
 ကြီးကျယ်သည် / ၎်
 စိတ်တိုသည် / ၎်
 အားငယ်သည် / ၎်

၁၉။ ဤသို့ ပေါင်းစပ်ရာတွင် ပေါင်းစပ်ပါဝင်သော ဝါစင်္ဂတို့ကိုလိုက်၍ အောက်ပါအတိုင်း ခွဲခြားလေ့လာနိုင်သည်။

- (က) ကြိယာ + ကြိယာ
- (ခ) နာမ် + ကြိယာ
- (ဂ) နာမဝိသေသန + နာမဝိသေသန
- (ဃ) နာမဝိသေသန + ကြိယာ

၂၀။ (က) ကြိယာ + ကြိယာ။ ။ကြိယာပုဒ်တစ်ခုနှင့် အခြားကြိယာပုဒ်တစ်ခုတို့ကို ပေါင်းစပ်ပြီးနောက် ကြိယာဝိဘတ်ဆက်လိုက်ခြင်းဖြင့် ပေါင်းစပ်ကြိယာ ဖြစ်လာသည်။

- သာဓက။ ။
ကြိယာ	+	ကြိယာ	+	ကြိယာဝိဘတ်	=	ပေါင်းစပ်ကြိယာ
ပြော	+	ဆို	+	သည် / ၎်	=	ပြောဆိုသည်
						ပြောဆို၏
ခုတ်	+	ထစ်	+	သည် / ၎်	=	ခုတ်ထစ်သည်
						ခုတ်ထစ်၏

စား + သောက်+ သည် / ၏ = စားသောက်သည်
စားသောက်၏

ရောင်း + ဝယ် + သည် / ၏ = ရောင်းဝယ်သည်
ရောင်းဝယ်၏

ဟော + ပြော + သည် / ၏ = ဟောပြောသည်
ဟောပြော၏

(ခ) နာမ် + ကြိယာ။ ။နာမ်ပုဒ်တစ်ခုနှင့် ကြိယာပုဒ်တစ်ခုကို ပေါင်းစပ်ပြီးနောက် ကြိယာဝိဘတ်ဆက်လိုက်ခြင်းဖြင့် ပေါင်းစပ်ကြိယာ ဖြစ်လာသည်။

သာဓက။ ။

နာမ် + ကြိယာ + ကြိယာဝိဘတ် = ပေါင်းစပ်ကြိယာ

ဆေး + ခြယ် + သည် / ၏ = ဆေးခြယ်သည်
ဆေးခြယ်၏

ကျောက် + ထိုး + သည် / ၏ = ကျောက်ထိုးသည်
ကျောက်ထိုး၏

ရေ + ကူး + သည် / ၏ = ရေကူးသည်
ရေကူး၏

အပြစ် + ပေး + သည် / ၏ = အပြစ်ပေးသည်
အပြစ်ပေး၏

(ဂ) နာမဝိသေသန+ နာမဝိသေသန။ ။ နာမဝိသေသနပုဒ်တစ်ခုနှင့် အခြား နာမဝိသေသနပုဒ်တစ်ခုကို ပေါင်းစပ်ပြီးနောက် ကြိယာဝိဘတ်ဆက်ခြင်းဖြင့် ပေါင်းစပ်ကြိယာ ဖြစ်လာသည်။

သာဓက။ ။

နာမဝိသေသန + နာမဝိသေသန + ကြိယာဝိဘတ် = ပေါင်းစပ်ကြိယာ

ကောင်း + မြတ် + သည် / ၏ = ကောင်းမြတ်သည်
ကောင်းမြတ်၏

- လျင် + မြန် + သည် / ၏ = လျင်မြန်သည်
လျင်မြန်၏
- ကြီး + ကျယ် + သည် / ၏ = ကြီးကျယ်သည်
ကြီးကျယ်၏
- ဆိုး + ယုတ် + သည် / ၏ = ဆိုးယုတ်သည်
ဆိုးယုတ်၏
- မည်း + မှောင် + သည် / ၏ = မည်းမှောင်သည်
မည်းမှောင်၏

(ဃ) နာမဝိသေသန + ကြိယာ။ ။ နာမဝိသေသနပုဒ်တစ်ခုနှင့် ကြိယာပုဒ်တစ်ခုကို ပေါင်းစပ်ပြီးနောက် ကြိယာဝိဘတ်ဆက်ခြင်းဖြင့် ပေါင်းစပ်ကြိယာ ဖြစ်လာသည်။
သာကေ။ ။

- နာမဝိသေသန + ကြိယာ + ကြိယာဝိဘတ် = ပေါင်းစပ်ကြိယာ
- နိမ့် + ကျ + သည် / ၏ = နိမ့်ကျသည် / နိမ့်ကျ၏
- မြင့် + တက် + သည် / ၏ = မြင့်တက်သည် / မြင့်တက်၏

လေ့ကျင့်ခန်း

ပေးထားသော ဝါကျများရှိ မျဉ်းသားထားသော ကြိယာတို့သည် အနက် အဓိပ္ပာယ်အရ မည်သည့် ကြိယာဖြစ်သည်ကို ဖော်ပြပါ။

- (က) နေသည် ချစ်ချစ်တောက် ပူ သည်။
- (ခ) ဦးဖြိုးသာသည် ဆင်းရဲ သော်လည်း စိတ် ချမ်းသာ သည်။
- (ဂ) လ သာ သည်။
- (ဃ) ဥဩဌှက်တွန်သံသည် သာယာ ၏။
- (င) မောင်ကျော်သည် ဆရာမိဘကို ရှိသေ သည်။
- (စ) ကစားချိန်၌ ကစား၍ စာဖတ်ချိန်၌ စာဖတ်ပါ။
- (ဆ) ဤအဆောက်အအုံသည် အလွန် ခမ်းနား သည်။
- (ဇ) အမေသည် သားငယ်ကို ပွေ့ပိုက် ထားသည်။

- (၈၂) ကျွန်တော့် မမက ဈေးသွား ၍ မေမေက ထမင်းချက် ပါသည်။
- (၈၃) မောင်မောင်၏ မိဘများသည် ပစ္စည်းဥစ္စာ ပြည့်စုံ ကြသည်။

၂။ အောက်ပါကြိယာများကို ဖွဲ့စည်းပုံအရ အမျိုးအစားခွဲပြီး အမျိုးတူရာ အလိုက် အစုခွဲပြပါ။
 လွတ်လပ် (သည်)၊ နီ (သည်)၊ ပြိုင် (သည်)၊ ခမ်းနား (သည်)၊ ဖျပ်ချုပ် (သည်)၊ ညီညွတ် (သည်)၊ ကျော်စော (သည်)၊ ဟောပြော (သည်)၊ စုပေါင်း (သည်)၊ ဆန်းကြယ် (သည်)၊ ရေကူး (သည်)၊ လျင်မြန် (သည်)၊ စိတ်တို (သည်)၊ ပြောဆို (သည်)၊ ရောင်းဝယ် (သည်)၊ ပြုပြင် (သည်)၊ ကြည့်ရှု (သည်)၊ နှေး (သည်)။

၃။ ပေးထားသော ပေါင်းစပ်ကြိယာများ၌ ပါဝင်သည့် ဝါစင်တို့ကို ဖော်ပြပါ။
 လွဲချော်၊ လောဘကြီး၊ ကြီးကျယ်၊ နိမ့်မြင့်၊ လုံးထွေး၊ ပျော်ရွှင်၊ ပေါင်းစပ်၊ ခေါ်တွင်၊ စိမ်းလန်း၊ နိမ့်ကျ။

နမူနာ။ ။ စိုက်ပျိုး = စိုက် (ကြိယာ) + ပျိုး (ကြိယာ)

- ၄။ ကွက်လပ်များ၌ သက်ဆိုင်ရာ ကြိယာအမည်တို့ကို ဖြည့်ပါ။
- (က) ပြုခြင်းကိုဖြစ်စေ၊ ဖြစ်ခြင်းကိုဖြစ်စေ၊ ရှိခြင်းကိုဖြစ်စေ ပြသောပုဒ်ကို ----- ဟု ခေါ်သည်။
 - (ခ) မြန်မာသဒ္ဒါနည်းဖြင့် ခွဲစိတ်၍လည်းမရ၊ ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းထားခြင်းလည်း မဟုတ်၊ နဂို မူလအတိုင်းဖြစ်သော ပြုခြင်း၊ ဖြစ်ခြင်း၊ ရှိခြင်းကို ပြသော ကြိယာကို ----- ဟု ခေါ်သည်။
 - (ဂ) ဂုဏ်အရည်အချင်းပြပုဒ်များ၏ နောက်၌ ကြိယာဝိဘတ်ကို ဆက်ခြင်းဖြင့် ဖြစ်လာသော ကြိယာကို ----- ဟု ခေါ်သည်။
 - (ဃ) ပုဒ်တို့ကို ပေါင်းစပ်ပြီးနောက် ကြိယာဝိဘတ်ဆက်ထားသော ကြိယာကို ----- ဟု ခေါ်သည်။

နာမဝိသေသန

နာမဝိသေသန

၂၁။ နာမ်ကို အထူးပြုသော ပုဒ်ကို နာမဝိသေသန ဟု ခေါ်သည်။
သာဓက။ ။ ကောင်းသော၊ ဆိုးသော၊ ရိုင်းသော၊ လိမ္မာသော၊ ကောင်းမြတ်သော၊
သန့်ရှင်းသော၊ ယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့သော။

၂၂။ နာမဝိသေသနတို့ကို -

- (က) အနက်အဓိပ္ပာယ်အရ (၄) မျိုး
- (ခ) ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံအရ (၂) မျိုး ခွဲသည်။

၂၃။ အနက်အဓိပ္ပာယ်အရ နာမဝိသေသန။ ။ နာမဝိသေသနသည် အနက်အဓိပ္ပာယ်အရ (၄) မျိုးရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ -

- (က) ဂုဏ်ရည်ပြနာမဝိသေသန
- (ခ) အညွှန်းနာမဝိသေသန
- (ဂ) သင်္ချာနာမဝိသေသန
- (ဃ) အမေးနာမဝိသေသန တို့ ဖြစ်ကြသည်။

(ထိုနာမဝိသေသန (၄) မျိုးအကြောင်းကို အတွဲ (၁)၊ အခန်း (၂) ၌ အကျဉ်းမျှ ဖော်ပြခဲ့ပြီ။ ဤအတွဲ (၁)၊ အခန်း (၃) ၌မူ ဖော်ပြပါ နာမဝိသေသန (၄) မျိုး အနက်မှ ဂုဏ်ရည်ပြ နာမဝိသေသနအကြောင်းနှင့် ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံအရ နာမဝိသေသန (၂) မျိုး အကြောင်းကို အကျယ်ဖော်ပြမည်။)

၂၄။ ဂုဏ်ရည်ပြနာမဝိသေသန။ ။ နာမ်၏ ဂုဏ်အရည်အချင်းကို ပြ၍ ယင်းနာမ်ကို အထူးပြုသည့် ပုဒ်ကို ဂုဏ်ရည်ပြနာမဝိသေသန ဟုခေါ်သည်။

သာဓက။ ။ မွန်မြတ်သော၊ စည်ကားသည့်၊ ထူးချွန်မည့်၊ (ခွေး) လိမ္မာ။

- (က) သွေးလှူခြင်းသည် မွန်မြတ်သော ဒါန ဖြစ်သည်။
ဤဝါကျ၌ မွန်မြတ်သော သည် မွန်မြတ် ဟူသော ဂုဏ်အရည်အချင်း ပြပုဒ် နောက်က သော ပစ္စည်းကိုဆက်၍ ဒါန ဟူသော နာမ်၏ ဂုဏ်အရည် အချင်းကို ပြသည့် ဂုဏ်ရည်ပြနာမဝိသေသန ဖြစ်သည်။

(ခ) ရန်ကုန်မြို့သည် လူနေ စည်ကားသည့် မြို့တော် ဖြစ်သည်။

ဤဝါကျ၌ စည်ကားသည့် သည် စည်ကား ဟူသော ဂုဏ် အရည် အချင်းပြပုဒ် နောက်က သည့် ပစ္စည်းကိုဆက်၍ မြို့တော် ဟူသော နာမ်၏ ဂုဏ်အရည်အချင်းကိုပြသည့် ဂုဏ်ရည်ပြနာမဝိသေသန ဖြစ်သည်။

(ဂ) မစံပယ်သည် ထူးချွန်မည် ကျောင်းသူ တစ်ဦးဖြစ်သည်။

ဤဝါကျ၌ ထူးချွန်မည် သည် ထူးချွန် ဟူသော ဂုဏ်အရည် အချင်းပြပုဒ် နောက်က မည် ပစ္စည်းကိုဆက်၍ ကျောင်းသူ ဟူသော နာမ်၏ ဂုဏ်အရည် အချင်းကိုပြသည့် ဂုဏ်ရည်ပြနာမဝိသေသန ဖြစ်သည်။

(ဃ) အောင်နက်သည် ခွေးလိမ္မာ ဖြစ်သည်။

ဤဝါကျ၌ လိမ္မာ ဟူသော ဂုဏ်အရည်အချင်းပြပုဒ်သည် ခွေး ဟူသော နာမ်၏ အရည်အချင်းကိုပြ၍ ယင်း ခွေး ကို အထူးပြုသည့် ဂုဏ်ရည်ပြ နာမဝိသေသန ဖြစ်သည်။

၂၅။ ဂုဏ်ရည်ပြနာမဝိသေသနတို့သည် နာမ်ကို အထူးပြုရာ၌ နည်း (၂) နည်းဖြင့် အထူးပြုလေ့ရှိ သည်။ ၎င်းတို့မှာ -

(က) သော၊ သည့်၊ မည့် ပစ္စည်းတို့ကို ဂုဏ်ရည်ပြပုဒ်နောက်က ဆက်၍ နောက်က နာမ်ပုဒ် ကို အထူးပြုခြင်း၊

(ခ) နာမ်ပုဒ်နှင့် တိုက်ရိုက် ပေါင်းစပ်၍ ရှေ့က နာမ်ပုဒ်ကို အထူးပြုခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။

၂၆။ (က) ပစ္စည်းဆက်၍ နောက်က နာမ်ပုဒ်ကို အထူးပြုပုံ

ဂုဏ်ရည်ပြနာမဝိသေသန	နာမ်
မွန်မြတ်သော	ဒါန
ထူးဆန်းသော	ပုံပြင်
သပ္ပာယ်သည့်	စေတီ
ရဲရင့်သည့်	စစ်သူကြီး
ထူးချွန်မည်	ကျောင်းသား
ကျော်ကြားမည်	စာအုပ်

သို့ရာတွင် ခမ်း သည်လည်းကောင်း၊ နား သည်လည်းကောင်း ခမ်းနား၏ ဆိုလိုရင်း အနက်ကို မပေးနိုင်ချေ။

ဤသို့ခွဲစိတ်ခြင်းဖြင့် ဆိုလိုရင်းအနက်အဓိပ္ပာယ်မှာ ပျက်သွားသည်။ ထို့ကြောင့် ခမ်းနားသည် ထပ်မံခွဲစိတ်မရသော ပင်ကိုနာမဝိသေသန ဖြစ်သည်။

ထိုနည်းအတူ လိမ္မာသော၊ ယဉ်ကျေးသော၊ ဝပြောသော စသည်တို့သည် ခွဲစိတ်၍လည်းမရ၊ ပေါင်းစပ်ထားခြင်းလည်းမဟုတ်၊ နဂိုမူလအတိုင်းဖြစ်သော ပင်ကိုနာမဝိသေသန များဖြစ်ကြသည်။

(ခ) ပေါင်းစပ်နာမဝိသေသန ။ ။ နာမဝိသေသနတစ်ခု အနည်းဆုံးပါဝင်လျက် နာမ်တစ်ခုနှင့် ဖြစ်စေ၊ နာမဝိသေသနတစ်ခုနှင့်ဖြစ်စေ ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းထားသော နာမဝိသေသနကို ပေါင်းစပ်နာမဝိသေသန ဟု ခေါ်သည်။

သာဓက။ ။ ရုပ်ဖြောင့်၊ ပါးစပ်ဖွာ၊ မျက်စိမဲ့၊ မျက်နှာပွင့်၊ သတ္တိပြောင်၊ ညံ့ဖျင်း၊ ကျယ်ပြန့်၊ သေးသွယ်။

(၁)	နာမ်	+	နာမဝိသေသန	=	ပေါင်းစပ်နာမဝိသေသန
	ရုပ်	+	ဖြောင့်	=	ရုပ်ဖြောင့်
	ပါးစပ်	+	ဖွာ	=	ပါးစပ်ဖွာ
	မျက်စိ	+	မဲ့	=	မျက်စိမဲ့
	မျက်နှာ	+	ပွင့်	=	မျက်နှာပွင့်
	သတ္တိ	+	ပြောင်	=	သတ္တိပြောင်
	စိတ်	+	တို	=	စိတ်တို
	အား	+	ငယ်	=	အားငယ်

(၂)	နာမဝိသေသန	+	နာမဝိသေသန	=	ပေါင်းစပ်နာမဝိသေသန
	ညံ့	+	ဖျင်း	=	ညံ့ဖျင်း
	ကျယ်	+	ပြန့်	=	ကျယ်ပြန့်
	သေး	+	သွယ်	=	သေးသွယ်
	မိုက်	+	ရိုင်း	=	မိုက်ရိုင်း
	ကြီး	+	လေး	=	ကြီးလေး
	ဖြောင့်	+	မတ်	=	ဖြောင့်မတ်
	တည်	+	ငြိမ်	=	တည်ငြိမ်

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။ နာမဝိသေသနဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။

၂။ ကွက်လပ်များကို ဖြည့်ပါ။

(က) နာမ်ကို အထူးပြုသော ပုဒ်ကို ----- ဟု ခေါ်သည်။

(ခ) နာမ်၏ အရည်အချင်းကိုပြသော ပုဒ်ကို ----- ဟု ခေါ်သည်။

(ဂ) မွန်မြတ်သော၊ စည်ကားသည့်၊ ထူးချွန်မည့် တို့သည် ----- များ ဖြစ်ကြသည်။

(ဃ) ----- တို့သည် နာမ်၏ ဂုဏ်အရည်အချင်းကိုပြသော ဂုဏ်ရည်ပြ နာမဝိသေသနများ ဖြစ်ကြသည်။

(င) ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံအရ နာမဝိသေသနကို (၂)မျိုးခွဲသည်။ တစ်မျိုးမှာ ----- ဖြစ်၍ ကျန်တစ်မျိုးမှာ ----- ဖြစ်သည်။

(စ) မြန်မာသဒ္ဒါနည်းဖြင့် ခွဲစိတ်၍လည်းမရ၊ ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းထားခြင်းလည်းမဟုတ်၊ နဂိုမူလအတိုင်းဖြစ်သော နာမဝိသေသနကို ----- ဟုခေါ်သည်။

(ဆ) နာမဝိသေသနတစ်ခု အနည်းဆုံး ပါဝင်လျက် နာမ်တစ်ခုနှင့်ဖြစ်စေ၊ နာမဝိသေသန တစ်ခုနှင့်ဖြစ်စေ ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းထားသော နာမ ဝိသေသနကို ----- ဟု ခေါ်သည်။

(ဇ) ပါးစပ်ဖွာ၊ မျက်နှာပွင့်၊ သတ္တိပြောင် တို့သည် ----- နာမဝိသေသနများ ဖြစ်ကြသည်။

(ဈ) ညံ့ဖျင်း၊ ဖြောင့်မတ်၊ မိုက်ရိုင်းတို့သည် ----- နာမဝိသေသနများ ဖြစ်ကြသည်။

၃။ ဂုဏ်ရည်ပြနာမဝိသေသနပါရှိသော ဝါကျများကို ဂုဏ်ရည်ပြကြိယာပါရှိသော ဝါကျများ ဖြစ်အောင် ပြင်ရေးပါ။

နမူနာ။ ။ - ရွာဝန်းကျင်၌ စိမ်းလန်းသော လယ်ကွင်းများ ရှိသည်။
(ဂုဏ်ရည်ပြနာမဝိသေသန)

- ရွာဝန်းကျင်၌ရှိသော လယ်ကွင်းများသည် စိမ်းလန်းသည်။
(ဂုဏ်ရည်ပြကြိယာ)

(က) မိဖြူသည် ယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့သော မိန်းကလေးဖြစ်သည်။

(ခ) ရာဇာဓိရာဇ်အရေးတော်ပုံကျမ်းသည် ထင်ရှားသော ကျမ်းဖြစ်သည်။

(ဂ) မဝိုင်းသည် မိဘဆရာကို ရိုသေသော မိန်းကလေး ဖြစ်သည်။

- (ဃ) မဟာဗန္ဓုလသည် ရဲရင့်သော စစ်သူကြီး ဖြစ်သည်။
- (င) ကြက်ဆူဆီသည် ပျစ်ချဲ့သော အရည်တစ်မျိုး ဖြစ်သည်။
- (စ) မောင်ဇော်သည် အားကစား၌ ထူးချွန်သော လူငယ်တစ်ဦး ဖြစ်သည်။
- (ဇ) ရွှေတိဂုံသည် အလွန် သံဗွယ်သော စေတီဖြစ်သည်။
- (ဈ) လကွယ်ညသည် မှောင်မိုက်သော ည ဖြစ်သည်။
- (ည) မွန်ဝန်ကြီးဗညားဒလသည် စစ်ရေးစစ်ရာ၌ ကျွမ်းကျင်သော စစ်သူကြီး ဖြစ်သည်။

၄။ ပေးထားသော ဂုဏ်ရည်ပြပုဒ်အသီးသီးကို ဂုဏ်ရည်ပြနာမဝိသေသနအဖြစ် ဝါကျတစ်ခုစီ၌ သုံး ပြပါ။

မြန်၊ သွက်လက်၊ ကြီးကျယ်၊ နီ၊ ဝါ၊ စိမ်း၊ တောက်ပ၊ မြင့်မား၊ နိမ့်ကျ၊ ရွှင်လန်း။

ကြိယာဝိသေသန

ကြိယာဝိသေသန

၂၉။ ကြိယာကို အထူးပြုသော ပုဒ်ကို ကြိယာဝိသေသန ဟု ခေါ်သည်။ အနက်အဓိပ္ပာယ်အရ ကြိယာဝိသေသန (၅) မျိုးရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ -

- (က) အချိန်ပြကြိယာဝိသေသန
- (ခ) အမူအရာပြကြိယာဝိသေသန
- (ဂ) အခြေအနေပြကြိယာဝိသေသန
- (ဃ) ပမာဏပြကြိယာဝိသေသန
- (င) အမေးကြိယာဝိသေသန တို့ ဖြစ်ကြသည်။

(အဆိုပါ ကြိယာဝိသေသန (၅) မျိုးအကြောင်းကို အတွဲ (၁)၊ အခန်း (၂) ၌ အကျဉ်းမျှ ဖော်ပြခဲ့ပြီ။ အခြေအနေပြကြိယာဝိသေသန၊ ပမာဏပြကြိယာ ဝိသေသနနှင့် အမေးကြိယာ ဝိသေသနတို့အကြောင်းကို အတွဲ (၁)၊ အခန်း (၄) ၌ ဆက်လက်ဖော်ပြမည်။ ဤ အတွဲ(၁)၊ အခန်း (၃) ၌မူ အချိန်ပြကြိယာဝိသေသန နှင့် အမူအရာပြကြိယာဝိသေသန တို့ အကြောင်းကို ဖော်ပြမည်။)

၃၀။ အချိန်ပြကြိယာဝိသေသန။ ။ အချိန်ကာလကို ပြခြင်းဖြင့် ကြိယာကို အထူးပြုသော ပုဒ်ကို အချိန်ပြကြိယာဝိသေသန ဟု ခေါ်သည်။

သာဓက။ ။ ယခင်က၊ ယနေ့၊ ယခု၊ နက်ဖြန်၊ နောက်နောင်၊ မကြာမီ၊ ချက်ချင်း၊ ခဏချင်း၊ ရုတ်တရက်၊ အစဉ်၊ အမြဲ၊ မပြတ်။

- (က) အဖေသည် မန္တလေးသို့ နက်ဖြန် သွားမည်။
(ဤဝါကျ၌ အဖေသည် မန္တလေးသို့ မည်သည့်အချိန်တွင် သွားမည်ကို နက်ဖြန် ဟူသော ပုဒ်က ပြသည်။ နက်ဖြန် ဟူသော ပုဒ်သည် အဖေ မန္တလေးသွားမည့် အချိန်ကို ဖော်ပြခြင်းဖြင့် သွား ဟူသော ကြိယာကို အထူးပြုသည်။ ထို့ကြောင့် နက်ဖြန် သည် အချိန်ပြကြိယာဝိသေသန ဖြစ်သည်။)

- (ခ) ယခင်က ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း သဘောတူကြသည်။

- (ဂ) မန္တလေး အမြန်ရထားသည် မကြာမီ ဆိုက်မည်။
- (ဃ) မိမိ၏ အလုပ်တာဝန်ကို အစဉ် ရှိသေးလေးစားပါ။
- (င) ဤကိစ္စကို ယခုပင် ဆောင်ရွက်ပါ။
- (စ) မီးလောင်လျှင် မီးသတ်ကို ချက်ချင်း အကြောင်းကြားပါ။

(ယခင်က၊ ယခု၊ မကြာမီ၊ ချက်ချင်း၊ အစဉ် စသော အချိန်ပြုကြိယာဝိသေသနတို့၏ အသုံးကိုလည်း အထက်ပါ ဝါကျများတွင် လေ့လာနိုင်ပါသည်။)

၃၅။ အမူအရာပြုကြိယာဝိသေသန ။ ဆောင်ရွက်ပုံအမူအရာကို ပြခြင်းဖြင့် ကြိယာကို အထူးပြုသောပုဒ်ကို အမူအရာပြုကြိယာဝိသေသန ဟု ခေါ်သည်။
 သာဓက။ ။ ဒယိမ်းဒယိုင်၊ ယုယုယယ၊ တီတီတာတာ၊ ညီညီညာညာ၊ ချိုသာစွာ၊
 အလျင်အမြန်၊ ကချော်ကချော်၊ တဖြုံဖြုံ၊ တရိုတရေ။

- (က) အဘိုးအိုသည် ဒယိမ်းဒယိုင် လျှောက်လာသည်။
 (ဤဝါကျ၌ အဘိုးအို မည်သို့ လမ်းလျှောက်လာသည်ကို ဒယိမ်းဒယိုင် ဟူသော ပုဒ်က ပြသည်။ ဒယိမ်းဒယိုင် ဟူသောပုဒ်သည် အဘိုးအို လမ်းလျှောက်ပုံ အမူအရာကို ပြခြင်းဖြင့် လျှောက် ဟူသော ကြိယာကို အထူးပြုသည်။ ထို့ကြောင့် ဒယိမ်းဒယိုင် သည် အမူအရာပြုကြိယာဝိသေသန ဖြစ်သည်။)

- (ခ) မိခင်သည် သားငယ်ကို ယုယုယယ ထွေးပိုက်သည်။
- (ဂ) နိုင်ငံတော်အလံကို ညီညီညာညာ အလေးပြုကြသည်။
- (ဃ) လူချစ်လူခင်များလိုလျှင် စကားကို ချိုသာစွာ ပြောပါ။
- (င) ဘကြီးဖြိုးသည် ကွမ်းကို တဖြုံဖြုံ ဝါးနေသည်။

(ယုယုယယ၊ ညီညီညာညာ၊ ချိုသာစွာ၊ တဖြုံဖြုံ၊ စသော အမူအရာပြု ကြိယာဝိသေသန တို့၏ အသုံးကိုလည်း အထက်ပါဝါကျများတွင် လေ့လာနိုင်ပါသည်။)

လေ့ကျင့်ခန်း

- ၁။ ကြိယာဝိသေသနဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။
- ၂။ အချိန်ပြုကြိယာဝိသေသနဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။ အချိန်ပြုကြိယာဝိသေသန (၅) ခုကို ဖော်ပြ၍ ဝါကျတစ်ခုစီ၌ သုံးပြပါ။

၃။ တမူစာရာပြကြိယာဝိသေသနဆိုသည်မှာ တဘယ်နည်း။ တမူစာရာပြကြိယာဝိသေသန
(၅) ခုကို ဖော်ပြ၍ ဝါကျတစ်ခုစီ၌ သုံးပြပါ။

၄။ ကွက်လပ်စာသီးသီး၌ သက်ဆိုင်ရာ ကြိယာဝိသေသနစာမည်ကို ဖြည့်ပါ။

(က) စာချိန်ကာလကို ပြခြင်းဖြင့် ကြိယာကို အထူးပြုသော ပုဒ်ကို ----- ဟု
ခေါ်သည်။

(ခ) ဆောင်ရွက်ပုံတမူစာရာကို ပြခြင်းဖြင့် ကြိယာကို အထူးပြုသော ပုဒ်ကို -----
ဟု ခေါ်သည်။

(ဂ) နှေးနှေး၊ လျင်မြန်စွာ၊ ကသောကမော့ တို့သည် ----- ကြိယာဝိသေသနများ
ဖြစ်ကြသည်။

(ဃ) နက်ဖြန်၊ ယနေ့၊ ယခု၊ မကြာမီ တို့သည် ----- ကြိယာဝိသေသနများ
ဖြစ်ကြသည်။

၅။ စောက်ပါဝါကျများရှိ မျဉ်းသားထားသော ကြိယာဝိသေသနစာသီးသီး၏ စာမျိုး
စာမည်ကိုရေးပါ။

(က) နိုင်ငံတော်စာလဲကို ညီညီညာညာ စာလေးပြုကြသည်။

(ခ) တပေါင်းလ၌ သစ်ရွက်များသည် တဖြုတ်ဖြုတ် ကြွေကျသည်။

(ဂ) စင်ရော်ငှက်များသည် လေတွင် ဝဲကာဝိုက်ကာ ပျံနေကြသည်။

(ဃ) လူတို့သည် အစာအာဟာရများကို နေ့စဉ် မှီဝဲရ၏။

(င) မိဘဆရာသမားတို့၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို အခါမလပ် သတိရသင့်သည်။

(စ) မောင်ကျော်သည် အိပ်ရာမဝင်မီ မိဘနှစ်ပါးကို အမြဲ ကန်တော့သည်။

(ဆ) သံကြိုးစာရသောကြောင့် မောင်မောင်သည် မန္တလေးသို့ ရှုတ်တရက်
ပြန်သွားသည်။

(ဇ) ကလေးတို့သည် ပျော်ရွှင်စွာ ကစားနေကြသည်။

(ဈ) မိမိစာလုပ်တာဝန်ကို ထားဝစဉ် လေးစားပါ။

(ည) မြို့နေလူထုက အလံတော်ကို သောင်းသောင်းဖြဖြ ကြိုဆိုသည်။

ဝိဘတ်

ဝိဘတ်

၃၂။ နာမ်၊ နာမ်စားတို့၏ နောက်၌ တည်၍ ၎င်းတို့သည် ကတ္တာဖြစ်သည်။ ကံဖြစ်သည် စသည်ကိုလည်းကောင်း၊ ကြိယာ၏ နောက်၌တည်၍ ၎င်းကြိယာ၏ ကာလနှင့် ဖာမျိုး စာစားကိုလည်းကောင်း၊ ဝေဖန်ပိုင်းခြားပြသော စကားလုံးကို ဝိဘတ် ဟုခေါ်သည်။

၃၃။ ဝိဘတ် (၂) မျိုးရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ -

- (က) နာမ်ဝိဘတ်
- (ခ) ကြိယာဝိဘတ် တို့ဖြစ်ကြသည်။

၃၄။ နာမ်ဝိဘတ်။ ။ နာမ်၊ နာမ်စားတို့၏ နောက်၌ တည်၍ ၎င်းတို့သည် ကတ္တာ ဖြစ်သည်။ ကံဖြစ်သည် စသည်ဝေဖန်ပိုင်းပြသော စကားလုံးကို နာမ်ဝိဘတ် ဟုခေါ်သည်။

၃၅။ နာမ်ဝိဘတ်ကို အနက်အဓိပ္ပာယ်အရ (၁၇)မျိုးခွဲသည်။

- (က) ကတ္တာဝိဘတ် - သည်၊ က၊ မှာ။
- (ခ) ကံဝိဘတ် - ကို။
- (ဂ) ထွက်ခွာရာပြဝိဘတ် - မှ၊ က။
- (ဃ) ရှေးရှုရာပြဝိဘတ် - သို့။
- (င) ဆိုက်ရောက်ရာပြဝိဘတ် - သို့၊ ထိ၊ အထိ၊ ထိအောင်၊ တိုင်အောင်။
- (စ) အသုံးခံပြဝိဘတ် - ဖြင့်၊ နှင့်။
- (ဆ) အကြောင်းပြဝိဘတ် - ကြောင့်၊ ဖြင့်။
- (ဇ) လက်ခံပြဝိဘတ် - အား။
- (ဈ) နေရာပြဝိဘတ် - ၌၊ မှာ၊ တွင်၊ ဝယ်၊ က။
- (ည) အချိန်ပြဝိဘတ် - ၌၊ မှာ၊ တွင်၊ ဝယ်၊ က။
- (ဋ) ပိုင်ဆိုင်ခြင်းပြဝိဘတ် - ၏။
- (ဌ) လိုက်လျောပြဝိဘတ် - အလိုက်၊ အရ၊ အတိုင်း၊ အလျောက်၊ အားလျော်စွာ။

- (၃) ယှဉ်တွဲပြဝိဘတ် - နှင့်၊ နှင့်အတူ၊ နှင့်အညီ၊ နှင့်အမျှ။
- (ပ) ခွဲထုတ်ရာပြဝိဘတ် - တွင်၊ အနက်၊ အထဲမှာ၊ အထဲမှာ။
- (ဏ) ရည်စူးချက်ပြဝိဘတ် - ငှာ၊ အလိုငှာ၊ ဖို့၊ အဖို့၊ အတွက်။
- (တ) နေရာဆက်တိုက်ပြဝိဘတ် - တိုင်တိုင်၊ တိုင်အောင်။
- (ထ) အချိန်ဆက်တိုက်ပြဝိဘတ် - တိုင်တိုင်၊ တိုင်အောင်၊ ပတ်လုံး၊ လုံးလုံး။

(အဆိုပါ နာမ်ဝိဘတ် (၁၇)မျိုးတို့အနက် နာမ်ဝိဘတ် အမှတ်စဉ် (က) မှ (ဋ) အထိကို အတွဲ (၁)၊ အခန်း (၂) ၌ ဖော်ပြခဲ့ပြီး၊ ကျန်သော နာမ်ဝိဘတ်များ ကိုမူ ဤအတွဲ (၁)၊ အခန်း (၃) ၌ ဆက်လက်ဖော်ပြမည်။)

၃၆။ (က) လိုက်လျောပြဝိဘတ်။ ။ အဖြစ်အပျက်၊ သဘောတရား၊ လူပုဂ္ဂိုလ်၊ ပမာဏ တို့နှင့် ဆန့်ကျင်ခြင်းမရှိဘဲ လိုက်လျောညီညွတ်ခြင်းရှိသည်ကိုပြသော ဝိဘတ်ကို လိုက်လျော ပြဝိဘတ် ဟုခေါ်သည်။

သာဓက။ ။

တောင်သူဦးကြီးများသည် သီးနှံမျိုးစုံကို ရာသီအလိုက် စိုက်ပျိုးကြသည်။

ဤဝါကျ၌ တောင်သူဦးကြီးများ သီးနှံမျိုးစုံကို မည်သို့ စိုက်ပျိုးကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။ တောင်သူဦးကြီးများသည် သီးနှံမျိုးစုံကို အချိန်ရာသီနှင့် လိုက်လျောအောင် စိုက်ပျိုးကြောင်းကို ရာသီ ဟူသော နာမ်နောက်ရှိ အလိုက် ဝိဘတ်က ပြသည်။ ထို့ကြောင့် အလိုက်သည် လိုက်လျောပြဝိဘတ် ဖြစ်သည်။

(ခ) ယှဉ်တွဲပြဝိဘတ်။ ။ ယှဉ်တွဲခြင်း၊ ပေါင်းစည်းခြင်းကို ပြသော ဝိဘတ်ကို ယှဉ်တွဲပြ ဝိဘတ် ဟုခေါ်သည်။

သာဓက။ ။

ပြည်သူ့တပ်မတော်သားများသည် လယ်ယာဦးကြီးများနှင့်အတူ ရွှေဝါမြေ စစ်ဆင်ရေး၌ ပါဝင်ဆင်နွှဲကြသည်။

ဤဝါကျ၌ ပြည်သူ့တပ်မတော်သားများသည် ပြည်သူတို့နှင့် အတူ ရွှေဝါမြေစစ်ဆင်ရေးတွင် ပါဝင်ဆင်နွှဲကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။ လယ်ယာဦးကြီး များနှင့်အတူ ပါဝင်ဆင်နွှဲကြသူများမှာ ပြည်သူ့ တပ်မတော်သားများဖြစ်ကြောင်းကို လယ်ယာဦးကြီးများ ဟူသော နာမ်နောက်ရှိ နှင့်အတူ ဝိဘတ်က ယှဉ်တွဲ ဖော်ပြသည်။ ထို့ကြောင့် နှင့်အတူ သည် ယှဉ်တွဲပြဝိဘတ် ဖြစ်သည်။

(၈) ခွဲထုတ်ရာပြဝိဘတ်။ ။ အစုအပေါင်းမှ တစ်စုံတစ်ရာ၊ တစ်စုံတစ်ခု၊ တစ်စုံတစ်ယောက် စသည် တစ်စိတ်တစ်ဒေသကို ခွဲထုတ်ပြသော ဝိဘတ်ကို ခွဲထုတ်ရာပြဝိဘတ် ဟုခေါ်သည်။

သာဓက။ ။

ရေသတ္တဝါများအနက် ဝေလငါးသည် အကြီးဆုံးဖြစ်၏။

ဤဝါကျ၌ အကြီးဆုံးရေသတ္တဝါသည် ဝေလငါးဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။ ဝေလငါးသည် ရေသတ္တဝါများအနက် အကြီးဆုံးဖြစ်ကြောင်းကို ရေသတ္တဝါများ ဟူသော နာမ်နောက်ရှိ အနက် ဟူသော ဝိဘတ်ကပြသည်။ ထို့ကြောင့် အနက် သည် ခွဲထုတ်ရာပြဝိဘတ် ဖြစ်သည်။

(ဃ) ရည်စူးချက်ပြဝိဘတ်။ ။ တစ်စုံတစ်ဦး၊ တစ်စုံတစ်ရာကို ရည်စူးကြောင်း ဖော်ပြသော ဝိဘတ်ကို ရည်စူးချက်ပြဝိဘတ် ဟုခေါ်သည်။

သာဓက။ ။

တပ်မတော်သားတို့သည် နိုင်ငံအတွက် အသက်ကို ပေးလှူထားသူများ ဖြစ်ကြသည်။

ဤဝါကျ၌ တပ်မတော်သားတို့သည် မည်သူ့အတွက်ရည်စူး၍ အသက်ပေးလှူထားသူများ ဖြစ်ကြောင်းကို ဖော်ပြထားသည်။ တပ်မတော်သားတို့သည် နိုင်ငံအတွက် အသက်ပေးလှူထားကြသူများ ဖြစ်ကြောင်းကို နိုင်ငံဟူသော နာမ်နောက်ရှိ အတွက် ဝိဘတ်က ရည်စူးဖော်ပြသည်။ ထို့ကြောင့် အတွက် သည် ရည်စူးချက်ပြဝိဘတ် ဖြစ်သည်။

(င) နေရာဆက်တိုက်ပြဝိဘတ်။ ။ နေရာ အဆက်မပြတ်ဖြစ်ခြင်းကို ပြသော ဝိဘတ်ကို နေရာဆက်တိုက်ပြဝိဘတ် ဟုခေါ်သည်။

သာဓက။ ။

ကြက်ခြေနီအဖွဲ့ဝင်များသည် ရွာလယ်မှ ရွာဦးကျောင်းတိုင်အောင် လမ်းဖို့လုပ်အားပေး ကြသည်။

ဤဝါကျ၌ ကြက်ခြေနီအဖွဲ့ဝင်များသည် မည်သည့်နေရာမှ မည်သည့်နေရာထိ ဆက်တိုက် လမ်းဖို့လုပ်အားပေးကြကြောင်းကို ဖော်ပြထားသည်။ ကြက်ခြေနီအဖွဲ့ဝင်များသည် ရွာလယ်မှ ရွာဦးကျောင်းအထိ ဆက်တိုက်လမ်းဖို့

လုပ်အားပေးကြကြောင်းကို ရွာဦးကျောင်း ဟူသော နာမ်နောက်ရှိ တိုင်အောင်
ဝိဘတ်က ပြသည်။ ထို့ကြောင့် တိုင်အောင် သည် နေရာဆက်တိုက်ပြဝိဘတ်
ဖြစ်သည်။

(၈) အချိန်ဆက်တိုက်ပြဝိဘတ်။ ။ အချိန်အဆက်မပြတ် ဖြစ်ခြင်းကို ပြသော
ဝိဘတ်ကို အချိန်ဆက်တိုက်ပြဝိဘတ် ဟုခေါ်သည်။

သာဓက။ ။

ဆရာတော်ဦးဝိစာရသည် နယ်ချဲ့ကို ရက်ပေါင်း (၂၁၀) တိုင်တိုင် အစာငတ်ခံ
ဆန္ဒပြခဲ့သည်။

ဤဝါကျ၌ ဆရာတော်ဦးဝိစာရသည် ရက်ပေါင်းမည်မျှကြာအောင်
အစာငတ်ခံ ဆန္ဒပြကြောင်းကို ဖော်ပြထားသည်။ ဆရာတော်သည် ရက်ပေါင်း
(၂၁၀) တိုင်တိုင် အဆက်မပြတ် အစာငတ်ခံ ဆန္ဒပြကြောင်းကို ရက်ပေါင်း(၂၁၀)
ဟူသော နာမ်နောက်ရှိ တိုင်တိုင် ဝိဘတ်ကပြသည်။ ထို့ကြောင့် တိုင်တိုင်
သည် အချိန်ဆက်တိုက်ပြ ဝိဘတ် ဖြစ်သည်။

၃၇။ ကြိယာဝိဘတ်။ ။ ကြိယာ၏ နောက်၌ တည်၍ ၎င်းကြိယာ၏ ကာလနှင့် အမျိုး
အစားကို ဝေဖန်ပိုင်းခြားပြသော စကားလုံးကို ကြိယာဝိဘတ် ဟုခေါ် သည်။

၃၈။ ကြိယာဝိဘတ် (၂) မျိုးရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ -

(က) ကာလပြ ကြိယာဝိဘတ်

(ခ) အမျိုးအစားပြကြိယာဝိဘတ် တို့ဖြစ်ကြသည်။

(ကာလပြကြိယာဝိဘတ်ကို အတွဲ (၁)၊ အခန်း (၂) ၌ ဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ အမျိုးအစားပြ
ကြိယာဝိဘတ်ကိုမူ ဤအတွဲ (၁)၊ အခန်း (၃) ၌ ဆက်လက် ဖော်ပြမည်။)

၃၉။ အမျိုးအစားပြကြိယာဝိဘတ်။ ။ ကြိယာ၏ အမျိုးအစားကိုဖော်ပြသော
ဝိဘတ်ကို အမျိုးအစားပြကြိယာဝိဘတ် ဟုခေါ်သည်။ အမျိုးအစားပြကြိယာဝိဘတ်ကို

(၄) မျိုးခွဲသည်။ ၎င်းတို့မှာ -

(က) စေခိုင်းဝိဘတ်။ ။ လော့။

(ခ) ညှိနှိုင်းဝိဘတ်။ ။ စို့၊ ရအောင်။

(ဂ) ဆန္ဒညွှန်ဝိဘတ် ။ ။ ပါစေ၊ ပါရစေ။

(ဃ) အမိန့်ချဝိဘတ် ။ ။ စေ တို့ဖြစ်ကြသည်။

၄၀။ (က) စေခိုင်းဝိဘတ် ။ ။ စေခိုင်းခြင်းကို ပြသည့် ဝိဘတ်ကို စေခိုင်းဝိဘတ် ဟုခေါ်သည်။

သာကေ။ ။

- ဆရာစကားကို နားထောင်လော့။

- ညီညွတ်ကြလော့။

(ခ) ညှိနှိုင်းဝိဘတ်။ ။ ဆောင်ရွက်သူအချင်းချင်း ညှိနှိုင်းခြင်းကို ပြသည့် ဝိဘတ်ကို ညှိနှိုင်းဝိဘတ် ဟုခေါ်သည်။

သာကေ။ ။

- အိမ်ပြန်စို့။

- ကျောင်းပိတ်ရက်မှာ ဘုရားဖူးသွားကြရအောင်။

(ဂ) ဆန္ဒညွှန်ဝိဘတ်။ ။ ခွင့်တောင်းခြင်း၊ ဆုတောင်းမေတ္တာပို့သခြင်း၊ ကျိန်ဆဲခြင်းစသော အလိုဆန္ဒတို့ကို ဖော်ပြသည့် ဝိဘတ်ကို ဆန္ဒညွှန် ဝိဘတ် ဟုခေါ်သည်။

သာကေ။ ။

- အိမ်ပြန်ပါရစေ။

- ကျန်းမာပါစေ။

- ဘေးတွေ့ပါစေ။

(ဃ) အမိန့်ချဝိဘတ်။ ။ အမိန့်ပေးခြင်းကို ဖော်ပြသည့်ဝိဘတ်ကို အမိန့်ချ ဝိဘတ် ဟု ခေါ်သည်။

သာကေ။ ။

- ဤအမှုမှာ တရားသေလွတ်စေ။

လေ့ကျင့်ခန်း

- ၁။ ဝိဘတ်၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ရေးပါ။
- ၂။ နာမ်ဝိဘတ် ဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။
- ၃။ ကြိယာဝိဘတ်ဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။
- ၄။ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို အခြေခံ၍ နာမ်ဝိဘတ်ကို အမျိုး မည်မျှ ခွဲထားသနည်း။
၎င်းတို့အနက် (၅) မျိုး၏ အမည်ကိုရေးပါ။
- ၅။ ကြိယာဝိဘတ်ကို အမျိုးမည်မျှခွဲထားသနည်း။ ရေတွက်ပြပါ။
- ၆။ ကွက်လပ်အသီးသီး၌ သက်ဆိုင်ရာ ဝိဘတ်အမည်ကို ဖြည့်ပါ။
 - (က) ပြုသူ၊ ဖြစ်သူ၊ ရှိသူဖြစ်ကြောင်းကိုပြသော ဝိဘတ်သည် --- ဝိဘတ် ဖြစ်သည်။
 - (ခ) အပြုခံရသူ၊ အပြုခံရသည့်အရာ ဖြစ်ကြောင်းကို ပြသော ဝိဘတ်သည် --- ဝိဘတ် ဖြစ်သည်။
 - (ဂ) ရှေးရှုရာနေရာ ဖြစ်ကြောင်းကိုပြသော ဝိဘတ်သည် --- ဝိဘတ် ဖြစ်သည်။
 - (ဃ) အသုံးပြုခြင်းခံရသောအရာ ဖြစ်ကြောင်းကို ပြသော ဝိဘတ်သည် --- ဝိဘတ် ဖြစ်သည်။
 - (င) လက်ခံသူဖြစ်ကြောင်းကိုပြသော ဝိဘတ်သည် --- ဝိဘတ်ဖြစ်သည်။
 - (စ) ထွက်ခွာရာနေရာ ဖြစ်ကြောင်းကိုပြသော ဝိဘတ်သည် --- ဝိဘတ် ဖြစ်သည်။
 - (ဆ) ပိုင်ဆိုင်ခြင်းကို ပြသော ဝိဘတ်သည် --- ဝိဘတ် ဖြစ်သည်။
 - (ဇ) တည်ရှိရာနေရာဖြစ်ကြောင်းကို ပြသောဝိဘတ်သည် --- ဝိဘတ် ဖြစ်သည်။
 - (ဈ) အချိန်ကို ပြသော ဝိဘတ်သည် ---- ဝိဘတ်ဖြစ်သည်။
 - (ည) စေခိုင်းခြင်းကို ပြသည့် ဝိဘတ်သည် ----- ဝိဘတ်ဖြစ်သည်။
 - (ဋ) ဆောင်ရွက်သူအချင်းချင်း ညှိနှိုင်းခြင်းကိုပြသည့် ဝိဘတ်သည် --- ဝိဘတ်ဖြစ်သည်။
 - (ဌ) ခွင့်တောင်းခြင်း၊ ဆုတောင်းမေတ္တာပို့သခြင်း၊ ကျိန်ဆဲခြင်း စသော အလိုဆန္ဒကို ဖော်ပြ သည့် ဝိဘတ်သည် ----- ဝိဘတ်ဖြစ်သည်။
 - (ဍ) အမိန့်ပေးခြင်းကို ဖော်ပြသည့် ဝိဘတ်သည် ----- ဝိဘတ်ဖြစ်သည်။

၇။ **စောက်ပါ ကွက်လပ်အသီးသီးတွင် ဆီလျော်သော ဝိဘတ်ကိုပြည့်၍ ထိုဝိဘတ်များ၏ အမည်ကို ဝိုက်ကွင်းတွင်ရေးပါ။**

- (က) ကျောင်းသားအားလုံး ----- ဆရာ ဆရာမတို့ကို လေးတေးသည်။ ()
- (ခ) မောင်ထင်ကျော် ----- ဆရာဝန် တစ်ဦးဖြစ်သည်။ ()
- (ဂ) ဆရာမိအ --- ရှိသေးပါ။ ()
- (ဃ) အမျိုး၊ အာသာ၊ အပေ၊ ယဉ်ကျေးမှုတို့ ----- ချစ်မြတ်နိုး သင့်သည်။ ()
- (င) ဧရာဝတီမြစ်သည် မြောက်ဘက် ----- တောင်ဘက် ----- စီးဆင်းသည်။ ()
- (စ) အလုပ်သမားများသည် အလုပ်ခွင် ----- ဝင်ကြသည်။ ()
- (ဆ) ကြီးမဲ့ကြေးနန်း ----- သတင်းပို့သည်။ ()
- (ဇ) ဆရာ ရန်ကုန် ----- ပြန်ရောက်ပြီ။ ()
- (ဈ) ယမန်နေ့ ----- မိုးသည်းထန်စွာ ရွာသည်။ ()
- (ည) အလိမ္မာ စာ ----- ရှိသည်။ ()
- (ဋ) ဆရာမိဘများ ----- မေတ္တာသည် အတိုင်းမသိ ကြီးမားသည်။ ()
- (ဌ) သစ်ရွက်များသည် တပေါင်းလ ----- ကြွေသည်။ ()
- (ဍ) ကြက်တွန်သံကို အရုဏ်ဦး ----- ကြားရသည်။ ()
- (ဎ) စင်ရော်ငှက်ငယ်များသည် လေ ----- ပျံနေကြသည်။ ()
- (ဏ) ပြည်ထောင်စုသားအချင်းချင်း သွေးစည်းညီညွတ်ကြ ----- ။ ()
- (တ) မိုးချုပ်ပြီ၊ အိမ်ပြန် ----- ။ ()
- (ထ) ဤကမ္ဘာကြီး ငြိမ်းချမ်း ----- ။ ()

၈။ အောက်ပါ ကွက်လပ်အသီးသီးတွင် ဆီလျော်သော ဝိဘတ်ကိုဖြည့်၍ ထိုဝိဘတ်၏ အမည်ကို ဝိုက်ကွင်းတွင်ရေးပါ။

(က) လေသည် အပူရှိန် ----- ပေါ့ပါးလာပြီး အထက် ----- တက်သည်။ () ()

(ခ) သင့် ----- မီးမလောင်ပါစေနှင့် () ()

(ဂ) တကြီးပြီးသည် နှလုံးရောဂါ ----- အနိစ္စရောက်သည်။ () ()

(ဃ) လူ့သဘာဝ ----- ချမ်းသာခြင်းဒဏ်ကို ခံနိုင်ခဲ့သည်။ () ()

(င) ကတိ ----- ဆက်ဆက် စောင့်နေပါမည်။ () ()

(စ) ပန်းမျိုးစုံတို့သည် ရာသီ ----- ဖူးပွင့်ကြသည်။ () ()

(ဆ) သာလွန်မင်းတရားကြီးသည် မင်းကျင့်တရား ----- တိုင်းပြည်ကို တုပ်ချုပ်သည်။ () ()

(ဇ) လူတို့သည် နေ့စဉ် ----- အစာအာဟာရများကို မှီဝဲစားသုံးလျက် ရှိကြသည်။ () ()

(ဈ) မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှု ----- ဝတ်စားဆင်ယင်သင့်သည်။ () ()

(ည) ကပွဲအစီအစဉ်ကို အကြောင်း ----- ပြင်လိုက်သည်။ () ()

(ဋ) ရေနံကိုကျောက်မီးသွေး ----- အနည်ကျကျောက်များ၌ တွေ့ရသည်။ () ()

(ဌ) ဒီရေ ----- ဗေဒါများ မျောပါလာသည်။ () ()

(ဍ) ကျောက်မျက်ရတနာတို့ ----- စိန်သည် အမာဆုံးဖြစ်သည်။ () ()

(ဎ) မွေးချင်းငါးယောက် ----- မောင်သံချောင်းသည် အလိမ္မာဆုံး ဖြစ်သည်။ () ()

(ဏ) ကျန်းမာရေး ----- သန့်ရှင်းသော အစားအစာများကို နေ့စဉ် စားသုံးသင့်သည်။ () ()

(တ) ရွာသားတို့သည် သောက်ရေ ----- ရွာလယ်ကန်ကို တူးဖော်ကြသည်။ () ()

(ထ) အမေသည် သားကြီး ----- သရက်သီး ဝယ်လာသည်။ () ()

(ဒ) မြစ်ကြီးနားမှ ရေမြို့ ----- ရုထားဖြင့် သွားနိုင်သည်။ () ()

(ဓ) မောင်လှသည် ည ၁၁ နာရီ ----- စာဖတ်လေ့ရှိသည်။ () ()

သမ္မန္တ

သမ္မန္တ

၄၁။ ပုဒ်အချင်းချင်းကိုဖြစ်စေ၊ ဝါကျအချင်းချင်းကိုဖြစ်စေ၊ အဓိပ္ပာယ်အချင်းချင်းကိုဖြစ်စေ ဆက်စပ်ပေးသော စကားလုံးကို သမ္မန္တ ဟုခေါ်သည်။

၄၂။ သမ္မန္တ (၃) မျိုးရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ -

- (က) ပုဒ်ဆက်သမ္မန္တ
- (ခ) ဝါကျဆက်သမ္မန္တ
- (ဂ) အဓိပ္ပာယ်ဆက်သမ္မန္တ တို့ ဖြစ်ကြသည်။

(ဤအတွဲ (၁)၊ အခန်း (၃) တွင် ပုဒ်ဆက်သမ္မန္တအကြောင်းကို ဖော်ပြမည်။ ကျန်ရှိသော ဝါကျဆက်သမ္မန္တနှင့် အဓိပ္ပာယ်ဆက် သမ္မန္တအကြောင်းကိုမူ အတွဲ (၁)၊ အခန်း (၄) ၌ ဆက်လက်ဖော်ပြမည်။)

၄၃။ ပုဒ်ဆက်သမ္မန္တ။ ။ ပုဒ်အချင်းချင်း ဆက်စပ်ပေးသော သမ္မန္တကို ပုဒ်ဆက်သမ္မန္တ ဟုခေါ်သည်။

သာဓက။ ။ နှင့်၊ လည်းကောင်း၊ ----- လည်းကောင်း၊ ရော ----- ပါ။
ရော ----- ရော၊ သို့မဟုတ်၊ ဖြစ်စေ ----- ဖြစ်စေ၊ ဖြစ်ဖြစ်
----- ဖြစ်ဖြစ်၊ သော်လည်းကောင်း၊ ----- သော်လည်းကောင်း၊
မှတစ်ပါး။

(က) နှင့်။ ။ ပေါင်းစည်းခြင်းအနက်ဖြင့် ပုဒ်အချင်းချင်းကို ဆက်စပ်သည်။

(ခ) မိဘနှင့်ဆရာကို ရှိသေပါ။

ဤဝါကျ၌ မိဘ၊ ဆရာ ဟူသော နာမ်ပုဒ်နှစ်ပုဒ်ကို နှင့် ဖြင့် ဆက်ထားသည်။ ထိုသို့ ဆက်ခြင်းဖြင့် ရှိသေခြင်းကို ခံထိုက်သူများမှာ မိဘ နှင့် ဆရာ တို့ ဖြစ်ကြောင်းကို နှင့် က ပေါင်းစည်းပြသည်။ ဤသို့ ပေါင်းစည်းခြင်းဖြင့် ပုဒ်အချင်းချင်းကို ဆက်ပေးသောကြောင့် နှင့် သည် ပုဒ်ဆက်သမ္မန္တ ဖြစ်သည်။

(၂) မောင်ဘနှင့် ကျွန်တော် ရွှေရာသီ ကျောင်းပိတ်ရက်များ၌ ဗုဒ္ဓဘာသာ သင်တန်း တက်ကြသည်။

ဤဝါကျ၌ မောင်ဘ ဟူသော နာမ်ပုဒ်နှင့် ကျွန်တော် ဟူသော နာမ်စားပုဒ်တို့ကို နှင့် ဖြင့်ဆက်ထားသည်။ ထိုသို့ ဆက်ခြင်းဖြင့် မောင်ဘ နှင့် ကျွန်တော် တို့သည် နွေရာသီ ကျောင်းပိတ်ရက်များ၌ အတူတကွ လုပ်အားပေးခဲ့ကြသူများ ဖြစ်ကြောင်းကို နှင့် ကပေါင်းစည်းပြသည်။ ဤသို့ ပေါင်းစည်းခြင်းအနက်ဖြင့် ပုဒ်အချင်းချင်းကို ဆက်ပေးသော ကြောင့် နှင့် သည် ပုဒ်ဆက်သမ္ပန္န ဖြစ်သည်။

- (၃) မောင်ဘသည်လည်းကောင်း၊ မောင်မြသည်လည်းကောင်း လူကောင်း လူတော်များဖြစ်ကြသည်။

ဤဝါကျ၌ မောင်ဘ၊ မောင်မြ ဟူသော နာမ်ပုဒ် နှစ်ခုကို လည်းကောင်း --- လည်းကောင်း ဖြင့် ဆက်ထားသည်။ ထိုသို့ ဆက်ခြင်းဖြင့် မောင်ဘ နှင့် မောင်မြတို့ နှစ်ယောက်စလုံးသည် လူကောင်း လူတော်များဖြစ်ကြောင်းကို လည်းကောင်း --- လည်းကောင်း က ပေါင်းစည်းပြသည်။ ဤသို့ ပေါင်းစည်းခြင်းဖြင့် ပုဒ်အချင်းချင်းကို ဆက်ပေးသောကြောင့် လည်းကောင်း --- လည်းကောင်း သည် ပုဒ်ဆက်သမ္ပန္န ဖြစ်သည်။

- (ခ) သို့မဟုတ်။ ။ တစ်ခုမဟုတ်တစ်ခုအနက်ဖြင့် ပုဒ်အချင်းချင်းကို ဆက်စပ်သည်။

- (၁) စက်ရုံ သို့မဟုတ် စာကြည့်တိုက်၌ လုပ်အားပေးကြမည်။

ဤဝါကျ၌ စက်ရုံ၊ စာကြည့်တိုက် ဟူသော နာမ်ပုဒ် နှစ်ခုကို သို့မဟုတ် ဖြင့်ဆက်ထားသည်။ ထိုသို့ ဆက်ခြင်းဖြင့် လုပ်အားပေး ရမည့်နေရာမှာ စက်ရုံ နှင့် စာကြည့်တိုက် နှစ်ခုတွင် တစ်ခုခု ဖြစ်ကြောင်းကို သို့မဟုတ် က ပြသည်။ ဤသို့ ရွေးချယ်ခြင်းအနက်ဖြင့် ပုဒ်အချင်းချင်းကို ဆက်ပေးသောကြောင့် သို့မဟုတ် သည် ပုဒ်ဆက် သမ္ပန္န ဖြစ်သည်။

- (၂) မင်း သို့မဟုတ် ငါ သွားရမည်။

ဤဝါကျ၌ မင်း၊ ငါ ဟူသော နာမ်စားပုဒ်နှစ်ခုကို သို့မဟုတ်
ဖြင့် ဆက်ထားသည်။ ထိုသို့ ဆက်ခြင်းဖြင့် သွားရမည့်သူမှာ မင်းနှင့်ငါ
နှစ်ဦးတွင် တစ်ဦးဦးဖြစ်ကြောင်းကို သို့မဟုတ် ကရှေးချယ်ပြသည်။ ဤသို့
ရွေးချယ်ခြင်းအနက်ဖြင့် ပုဒ်အချင်းချင်းကို ဆက်ပေးသောကြောင့်
သို့မဟုတ် သည် ပုဒ်ဆက်သမ္ပန္န ဖြစ်သည်။

(ဂ) ဖြစ်စေ ----- ဖြစ်စေ။ ။ ကန့်သတ်မဲ့အနက်ဖြင့် ပုဒ်အချင်းချင်းကို ဆက်စပ်
သည်။

(၁) စံပယ်ပန်းဖြစ်စေ၊ နှင်းဆီပန်းဖြစ်စေ ဝယ်လာပါ။

ဤဝါကျ၌ စံပယ်ပန်း၊ နှင်းဆီပန်း ဟူသော နာမ်ပုဒ်နှစ်ခုကို
ဖြစ်စေ ----- ဖြစ်စေ ဖြင့်ဆက်ထားသည်။ ထိုသို့ဆက်ခြင်းဖြင့်
ပန်းနှစ်မျိုးတွင် မည်သည့်ပန်းကိုသာ ဝယ်ရမည်ဟု မကန့်သတ်ဘဲ
နှစ်သက်ရာ ပန်းတစ်ခုခု ဝယ်နိုင်ကြောင်းကို ဖြစ်စေ ----- ဖြစ်စေ က
ပြသည်။ ဤသို့ ကန့်သတ်မဲ့ အနက်ဖြင့် ပုဒ်အချင်းချင်းကို ဆက်ပေးသော
ကြောင့် ဖြစ်စေ ----- ဖြစ်စေ သည် ပုဒ်ဆက်သမ္ပန္န ဖြစ်သည်။

(၂) ခင်ဗျားဖြစ်စေ၊ ကျွန်တော်ဖြစ်စေ တာဝန်ယူရမည်။

ဤဝါကျ၌ ခင်ဗျား၊ ကျွန်တော် ဟူသော နာမ်စား ပုဒ်နှစ်ခုကို
ဖြစ်စေ ----- ဖြစ်စေ ဖြင့်ဆက်ထားသည်။ ထိုသို့ဆက်ခြင်းဖြင့် တာဝန်
ယူရမည့် ပုဂ္ဂိုလ်မှာ မည်သူဖြစ်သည်ဟု မကန့်သတ်ဘဲ နှစ်ဦးတွင်
တစ်ဦးဦးဖြစ်ကြောင်းကို ဖြစ်စေ ----- ဖြစ်စေ ကပြသည်။ ဤသို့
ကန့်သတ်မဲ့အနက်ဖြင့် ပုဒ်အချင်းချင်းကို ဆက်ပေးသောကြောင့် ဖြစ်စေ
----- ဖြစ်စေ သည် ပုဒ်ဆက်သမ္ပန္န ဖြစ်သည်။

(ဃ) မှတစ်ပါး။ ။ ကန့်သတ်ခြင်းအနက်ဖြင့် ပုဒ်အချင်းချင်းကိုဆက်စပ်သည်။

(၁) အဖေမှတစ်ပါး အိမ်သားအားလုံး ဘုရားဖူးသွားကြသည်။

ဤဝါကျ၌ အဖေ၊ အိမ်သား ဟူသော နာမ်ပုဒ်နှစ်ခုကို မှတစ်ပါး
ဖြင့် ဆက်ထားသည်။ ထိုသို့ ဆက်ခြင်းဖြင့် ဘုရားဖူးသွားကြသော
အိမ်သားတို့တွင် အဖေ တစ်ဦးတည်း မပါဝင်ကြောင်းကို မှတစ်ပါး က

ကန့်သတ်ပြသည်။ ဤသို့ ကန့်သတ်ခြင်းအနက်ဖြင့် ပုဒ်အချင်းချင်းကို ဆက်ပေးသောကြောင့် မှတစ်ပါး သည် ပုဒ်ဆက်သမ္ပန္န ဖြစ်သည်။

(၂) ကျွန်တော်မှတစ်ပါး သူငယ်ချင်းအားလုံး ဂုဏ်ထူးနှင့် အောင်မြင်ကြသည်။

ဤဝါကျ၌ ကျွန်တော် ဟူသော နာမ်စားပုဒ်နှင့် သူငယ်ချင်း ဟူသော နာမ်စားပုဒ်နှစ်ခုကို မှတစ်ပါး ဖြင့် ဆက်ထားသည်။ ထိုသို့ ဆက်ခြင်းဖြင့် ဂုဏ်ထူးရကြသော သူငယ်ချင်းတို့တွင် ကျွန်တော် တစ်ဦးတည်းမပါဝင်ကြောင်း ကို မှတစ်ပါး က ကန့်သတ်ပြသည်။ ဤသို့ ကန့်သတ်ခြင်းအနက်ဖြင့် ပုဒ်အချင်းချင်းကို ဆက်ပေးသောကြောင့် မှတစ်ပါး သည် ပုဒ်ဆက်သမ္ပန္န ဖြစ်သည်။

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။ သမ္ပန္န ဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။

၂။ ပုဒ်ဆက် သမ္ပန္န ဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။ ပုဒ်ဆက်သမ္ပန္န (၅) ခုကို ဖော်ပြပြီး ယင်းတို့ကို ဝါကျ တစ်ခုစီ၌ သုံးပြပါ။

၃။ ကွက်လပ်များကို ဖြည့်ပါ။

(က) ပုဒ်အချင်းချင်းကိုဖြစ်စေ၊ ဝါကျအချင်းချင်းကိုဖြစ်စေ၊ အဓိပ္ပာယ်အချင်းချင်းကို ဖြစ်စေ ဆက်စပ်ပေးသော စကားလုံးကို ----- ဟု ခေါ်သည်။

(ခ) ပုဒ်အချင်းချင်း ဆက်စပ်ပေးသော စကားလုံးကို ----- ဟု ခေါ်သည်။

(ဂ) “ မိဘနှင့် ဆရာကို ရိုသေပါ” ဟူသော ဝါကျရှိ မိဘသည် ----- ဖြစ်၍ နှင့်သည် ----- ဖြစ်သည်။

(ဃ) “ မင်းဖြစ်စေ၊ ငါဖြစ်စေ အောင်မြင်အောင် လုပ်ရမည်” ဟူသော ဝါကျ ----- သည် သမ္ပန္န ဖြစ်သည်။

- ၄။ ပေးထားသော ဝါကျများ၌ သမ္ပန္နများပါရှိလျှင် မျဉ်းသားပြပါ။
- (က) ရွှေစင်နှင့် မေဇင်တို့သည် ညီအစ်မများ ဖြစ်ကြသည်။
 - (ခ) ဇာတ်ပွဲကို တောရောမြို့ပါ ကြိုက်နှစ်သက်ကြသည်။
 - (ဂ) ခင်ဗျားကို ကျွန်တော်ယုံကြည်ပါသည်။
 - (ဃ) မြန်မာစာ၊ သို့မဟုတ် ပထဝီဝင်ဘာသာ၌ ဂုဏ်ထူးရမည်ဟု ကျွန်တော် ထင်ပါသည်။
 - (င) မောင်မောင်ဖြစ်ဖြစ်၊ ကျွန်တော်ဖြစ်ဖြစ် ဆက်ဆက်လာခဲ့ပါမည်။
 - (စ) ကျွန်တော် ရှေ့က သွားနှင့်မည်။
 - (ဆ) အပြောကောင်းသောသူကို “စကားတောင်စား” ဟု ခေါ်ကြသည်။
 - (ဇ) ကျွန်တော်မှတစ်ပါး အိမ်သားအားလုံး ရုပ်ရှင်သွားကြသည်။
 - (ဈ) နှင်းဆီပင်သော်လည်းကောင်း၊ စံပယ်ပင်သော်လည်းကောင်း စိုက်မည်။
 - (ည) သူ ဂုဏ်ထူးရမည်ကို ကျွန်တော် သိပါသည်။

- ၅။ အောက်ပါ ဝါကျများ၌ မျဉ်းသားထားသော သမ္ပန္နများသည် မည်သည့်အနက်ဖြင့် ပုဒ်အချင်းချင်း ကို ဆက်စပ်ပေးသနည်း။
- (က) ထမင်းနှင့် ဟင်းကို မျှမျှတတ စားပါ။
 - (ခ) လူမိုက် နှင့် ငွေ အတူမနေ။
 - (ဂ) စက်ရုံ၊ သို့မဟုတ် စာကြည့်တိုက်၌ လုပ်အားပေးကြမည်။
 - (ဃ) အမေ၊ သို့မဟုတ် အဖေလာစေချင်ပါသည်။
 - (င) ကြက်သားဟင်းဖြစ်စေ၊ ငါးဟင်းဖြစ်စေ ချက်နိုင်ပါသည်။
 - (စ) ညီမလေးမှတစ်ပါး၊ ကျွန်တော်တို့အားလုံး သွားကြပါမည်။
 - (ဆ) ခဲတံဖြစ်ဖြစ်၊ ဖောင်တိန် ဖြစ်ဖြစ် ပေးပါ။
 - (ဇ) အဖေနှင့်အမေ တို့ ဘုရားဖူးသွားကြသည်။
 - (ဈ) ကျောင်းသားများ ရှေ့၊ ကျောင်းသားမိဘများပါ စုပေါင်းလုပ်အားပေးကြသည်။
 - (ည) မောင်စိန်သည် လည်းကောင်း၊ မောင်သော်သည် လည်းကောင်း စာမေးပွဲ အောင်သည်။
 - (ဋ) ယနေ့သော်လည်းကောင်း၊ နက်ဖြန် သော်လည်းကောင်း လာခဲ့ပါမည်။

နာမ်ပစ္စည်း

ပစ္စည်း။ ။ နာမ်၊ နာမ်စား၊ နာမဝိသေသန၊ ကြိယာ၊ ကြိယာဝိသေသနတို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ထူးခြားလေးနက်အောင် ကူညီထောက်ပံ့သော စကားလုံးသည် ပစ္စည်း ဖြစ်သည်။ ပစ္စည်း (၃) မျိုးရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ -

- (၁) နာမ်ပစ္စည်း
- (၂) ကြိယာပစ္စည်း
- (၃) ပုဒ်ပြောင်းပစ္စည်း တို့ဖြစ်ကြသည်။

၄၄။ နာမ်ပစ္စည်း။ ။ နာမ်၊ နာမ်စားတို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ထူးခြားလေးနက်အောင် ကူညီ ထောက်ပံ့ပေးသော ပစ္စည်းကို နာမ်ပစ္စည်း ဟုခေါ်သည်။

နာမ်ပစ္စည်း (၉) မျိုးရှိသည်။ ၎င်းတို့အနက် မျိုးပြပစ္စည်း၊ လိင်ညွှန်းပစ္စည်းနှင့် ကိန်းညွှန်းပစ္စည်း တို့ အကြောင်းကို အတွဲ (၁)၊ အခန်း (၂) ၌ ဖော်ပြခဲ့ပြီ။ ဤအတွဲ (၁)၊ အခန်း (၃) နာမ်ပစ္စည်းအခန်း၌ကျန်သော နာမ်ပစ္စည်းများအနက်မှ သင်္ချာပစ္စည်း အကြောင်းကို ဆက်လက်ဖော်ပြမည်။

၄၅။ သင်္ချာပစ္စည်း။ ။ သင်္ချာပစ္စည်း (၄)မျိုးရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ -

- (က) သင်္ချာလေးနက်ပစ္စည်း
- (ခ) ပမာဏပြပစ္စည်း
- (ဂ) အကြိမ်ပြပစ္စည်း
- (ဃ) အစဉ်ပြပစ္စည်း တို့ဖြစ်ကြသည်။

၄၆။ (က) သင်္ချာလေးနက်ပစ္စည်း။ ။ အရေအတွက်ကို အတိအကျ ပြခြင်းဖြင့် လေးနက် စေသော ပစ္စည်းကို သင်္ချာလေးနက်ပစ္စည်း ဟုခေါ်သည်။

သာဓက။ ။ တိတိ၊ ကျ၊ စီ၊ ကျစီ၊ စလုံး၊ တည်း၊ လျှင်။

(၁) တိတိ။ ။ အပိုအလိုမရှိ၊ အတိအကျဖြစ်ကြောင်းကို ပြသည်။

သာဓက။ ။ (ကက) အမေသည် ငါးခြောက်တစ်ပိဿာတိတိ ဝယ်လာသည်။

(ခခ) မန္တလေးအမြန်ရထားသည် ညနေ (၆) နာရီ တိတိတွင် ဆိုက်သည်။

(ဂဂ) ဤကြီးသည် (၃၅) တောင်တိတိ ရှည်၏။

(၂) ကျ၊ စိ၊ ကျစိ။ ။ အညီအမျှ ခွဲဝေခြင်းကို ပြသည်။

သာဓက။ ။ (ကက) အဘိုးက ကျွန်တော်တို့ကို ဟစ်ယောက် တစ်ကျပ်ကျ မုန့်ဖိုးပေးသည်။

(ခခ) သမဝါယမဆိုင်က တစ်အိမ်ထောင်လျှင် သကြားတစ်ပိဿာစီ ရောင်းသည်။

(ဂဂ) လူတစ်ယောက်လျှင် ရုပ်ရှင်လက်မှတ် (၂) စောင်ကျစီ ရောင်းမည်။

(၃) လုံး၊ စလုံး။ ။ တစ်တစ်လုံးတည်းရှိကြောင်း၊ ဖြစ်ကြောင်းကို ပြသည်။

သာဓက။ ။ (ကက) တစ်အိမ်သားလုံး ရုပ်ရှင်သို့ သွားကြသည်။

(ခခ) နှစ်ယောက်စလုံး စာမေးပွဲကို ဂုဏ်ထူးနှင့် အောင်ကြသည်။

(၄) တည်း။ ။ အရေအတွက်နည်းကြောင်း၊ ပိုင်းခြားကန့်သတ် ကြောင်းကို ပြသည်။

သာဓက။ ။ (ကက) အဖေက မုန့်ဖိုးတစ်ကျပ်တည်းပေးသည်။

(ခခ) တစ်တန်းလုံး၌ သူတစ်ယောက်တည်း စာမေးပွဲကျသည်။

(၅) လျှင်။ ။ အချိုးနှုန်းကို ပြသည်။

သာဓက။ ။ (ကက) သူသည် ကားကို တစ်နာရီလျှင် မိုင် (၂၀) နှုန်းဖြင့် မောင်းသည်။

(ခခ) အင်္ကျီစ တစ်ကိုက်လျှင် (၁၅) ကျပ် ပေးရသည်။

(ခ) ပမာဏပြပစ္စည်း။ ။ အရေအတွက်ကို ခန့်မှန်းပြခြင်းဖြင့် လေးနက်စေသော ပစ္စည်းကို ပမာဏပြပစ္စည်း ဟုခေါ်သည်။

သာဓက။ ။ ကျော်၊ ခန့်၊ လောက်

(၁) ကျော်။ ။ ဖော်ပြထားသော အရေအတွက်သည် အနည်းငယ် ပိုလွန်ကြောင်းကို ပြသည်။

သာဓက။ ။ (ကက) ဤအတန်း၌ ကျောင်းသားလေးဆယ် ကျော် ရှိသည်။

(ခခ) ဤရေကန်သည် အတောင် (၂၀) ကျော် နက်သည်။

(၂) ခန့်၊ လောက်။ ။ အတိအကျမဟုတ်သော ခန့်မှန်းခြေအရေအတွက် ကို ပြသည်။

သာဓက။ ။ (ကက) ကျွန်တော်တို့အိမ်သည် ကျောင်းနှင့် မိုင်ဝက်ခန့် ဝေးသည်။

(ခခ) ဤအခန်းသည် လူငါးရာခန့် ဆံ့သည်။

(ဂဂ) ဤသေတ္တာကို လူ (၄)ယောက် လောက် မရမည်။

(ဃဃ) ကြက်သား ငါးဆယ်သား လောက် ဝယ်ခဲ့ပါ။

(၃) အကြိမ်ပြပစ္စည်း။ ။ အရေအတွက်၊ အကြိမ်အခါကို ပြသောပစ္စည်းကို အကြိမ်ပြပစ္စည်း ဟုခေါ်သည်။

သာဓက။ ။ ကြိမ်၊ ခါ၊ ခေါက်။

ကြိမ်၊ ခါ၊ ခေါက်။ ။ အရေအတွက်၊ အကြိမ်အခါကို ပြသည်။

သာဓက။ ။ (၁) ဤဆေးကို တစ်နေ့ (၃) ကြိမ် သောက်ပါ။

(၂) တစ်ခါ ထပ်ပြောပါဦး။

(၃) ကျွန်တော်တို့ရွာသို့ တစ်ခေါက် လာလည်ပါဦး။

- (ဃ) အစဉ်ပြပစ္စည်း။ ။ အစဉ်ကိုပြသော ပစ္စည်းကို အစဉ်ပြပစ္စည်း ဟု ခေါ်သည်။
- သာကေ။ ။ မြောက်။
- သာကေ။ ။ (၁) လမ်းထိပ်က ဝင်လာလျှင် (၃) အိမ်မြောက် အိမ်မှာ ကျွန်တော်တို့ အိမ် ဖြစ်သည်။
- (၂) ဒုတိယမြောက် သားရတနာကို ဖွားမြင်သည်။

လှေကျင့်ခန်း

- ၁။ ပစ္စည်း၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ရေးပါ။
- ၂။ နာမ်ပစ္စည်းဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။
- ၃။ ကွက်လပ်များကို ဖြည့်ပါ။
- (က) သက်ရှိသက်မဲ့တို့၏ ပုံသဏ္ဍာန် အမျိုးအစားအလိုက် သင်္ချာပုဒ်များနှင့် တွဲ၍ သုံးသော စကားလုံးကို ----- ပစ္စည်းဟုခေါ်သည်။
- (ခ) အဖို အမ သဘာဝကို ဖော်ပြသည့် စကားလုံးကို ----- ပစ္စည်းဟု ခေါ်သည်။
- (ဂ) အဖိုသဘာဝကို ဖော်ပြသည့် စကားလုံးကို ----- ပစ္စည်းဟု ခေါ်သည်။
- (ဃ) အမသဘာဝကို ဖော်ပြသည့် စကားလုံးကို ----- ပစ္စည်းဟု ခေါ်သည်။
- (င) နာမ်၊ နာမ်စားတို့၏ အရေအတွက်တစ်ခုထက် ပိုကြောင်းကို ညွှန်ပြသော စကားလုံးကို ----- ပစ္စည်းဟုခေါ်သည်။
- (စ) ကောင်၊ ခု၊ ယောက် တို့သည် ----- ပစ္စည်းဖြစ်သည်။
- (ဆ) မောင်၊ ကို၊ ဦး တို့သည် ----- ပစ္စည်းဖြစ်သည်။
- (ဇ) မ၊ မိ၊ မယ်၊ ဒေါ်၊ သူ တို့သည် ----- ပစ္စည်းဖြစ်သည်။
- (ဈ) များ၊ တို့သည် ----- ပစ္စည်းဖြစ်သည်။
- (ည) -----၊ -----၊ ----- တို့သည် အပိုအလိုမရှိ အတိအကျ ဖြစ်ကြောင်းကို ပြသော ----- ပစ္စည်းဖြစ်သည်။
- (ဋ) -----၊ -----၊ ----- တို့သည် ဖော်ပြထားသော အရေအတွက်ထက် အနည်းငယ် ပိုလွန်ကြောင်းကို ပြသည့် ----- ပစ္စည်းဖြစ်သည်။

(၄) -----| -----| ----- တို့သည် အရေအတွက်၊ အကြိမ်အခါကို ပြသော -----
ပစ္စည်းဖြစ်သည်။

(၅) ----- သည် အစဉ်ကိုပြသော -----ပစ္စည်းဖြစ်သည်။

၄။ အောက်ပါကွက်လပ်အသီးသီးတွင် ဆီလျော်သော နာမ်ပစ္စည်းကိုဖြည့်ပါ။

- (က) အစည်းအဝေးကို (၉)နာရီ --- တွင် စတင်ကျင်းပသည်။
- (ခ) ကျောင်းသား (၂၅) ယောက် --- စာမေးပွဲ အောင်ကြသည်။
- (ဂ) အဖေက သားတို့ကို စာအုပ်တစ်ယောက်တစ်အုပ် --- ဆုပေးသည်။
- (ဃ) လူ (၅) ယောက်လျှင် ဆပ်ပြာ (၁၂) တောင် --- သမဝါယမဆိုင်က ရောင်းသည်။
- (င) သားသမီး (၃)ယောက် --- ဘွဲ့ရကြပြီ။
- (စ) သူသည် ကြက်သားဟင်း တစ်ပန်းကန် --- ကို စားပစ်လိုက်သည်။
- (ဆ) တစ်ရပ်ကွက် --- သန့်ရှင်းရေးလုပ်ကြသည်။
- (ဇ) သူသည် စာမေးပွဲ၌ တစ်ဘာသာ --- ဂုဏ်ထူးရသည်။
- (ဈ) သီတင်းကျွတ်တွင် ကျောင်းနှစ်ရက် --- ပိတ်မည်။
- (ည) ကျွန်တော်၏ အဘိုးမှာ အသက် (၇၀) --- ရှိပြီ။
- (ဋ) သူ့အရပ်သည် ငါးပေ --- ရှိသည်။
- (ဌ) ဤငါးကြင်းကြီးသည် ငါးပိဿာ --- စီးသည်။
- (ဍ) ဤလှည်းပေါ်တွင် လူ (၄) ယောက် --- စီးနိုင်သည်။
- (ဎ) သူ့ကို စောင့်ရသည်မှာ (၂) နာရီ --- ရှိပြီ။
- (ဏ) ဤစာပိုဒ်ကို (၃) --- ဖတ်ပြပါ။
- (တ) ဦးသုံး --- ချသည်။
- (ထ) ထိုင်နေသော ပုဂ္ဂိုလ်များတွင် ယာဘက်မှ သုံးယောက် --- သည် ကျောင်းအုပ်
ဆရာကြီး ဖြစ်သည်။

ဝါကျ

ဝါကျ

၄၇။ ဆိုလိုသည့် အဓိပ္ပာယ်ရောက်အောင် စနစ်တကျစီစဉ်ထားသော ပုဒ်အစုအပေါင်းသည် ဝါကျ ဖြစ်သည်။ ဝါကျတစ်ခုတွင် အနည်းဆုံး ကတ္တားတစ်ခုနှင့် ကြိယာတစ်ခုပါဝင်သည်။

ဝါကျရိုး

၄၈။ ကတ္တားတစ်ခုနှင့် ကြိယာတစ်ခုသာ ပါဝင်သော ဝါကျသည် ဝါကျရိုး ဖြစ်သည်။
ကတ္တားတစ်ခုနှင့် ကြိယာတစ်ခုသာ ပါဝင်သော ဝါကျရိုးတို့တွင် သင့်လျော်သောပုဒ်တို့ကို ဖြည့်စွက်၍ ဝါကျရိုးအမျိုးမျိုးဖွဲ့နိုင်ပုံကို အတွဲ (၁)၊ အခန်း (၂) ၌ ဖော်ပြခဲ့ပြီ။ ဤအတွဲ(၁)၊ အခန်း (၃) ၌လည်း ဆက်လက်ဖော်ပြမည်။

ဝါကျရိုးဖွဲ့နည်းအမျိုးမျိုး

၄၉။ (က) ကတ္တား + လိုက်လျောပြုပုဒ် + ကြိယာ
ပန်းတို့သည် + ရာသီအလိုက် + ဖူးပွင့်ကြသည်။
ကတ္တားတစ်ခုနှင့် ကြိယာတစ်ခုသာပါဝင်သော ဝါကျရိုး၌ ရာသီအလိုက် ဟူသော လိုက်လျောပြုပုဒ် ကို ဖြည့်စွက်ဖွဲ့စည်းထားသည်။ ဤသို့ ဖြည့်စွက် ဖွဲ့စည်းခြင်းဖြင့် ပန်းတို့သည် ရာသီနှင့် မဆန့်ကျင်ဘဲ သူ့ရာသီနှင့်သူ လိုက်လျော ညီညွတ်စွာ ဖူးပွင့်ကြကြောင်းကို ရာသီအလိုက် ဟူသော ပုဒ်ကပြသည်။
ရာသီအလိုက် ဟူသော လိုက်လျောပြုပုဒ်၌ ရာသီ ဟူသော နာမ် နှင့် အလိုက် ဟူသော လိုက်လျောပြုဝိဘတ် တို့ပါဝင်သည်။

(ခ) ကတ္တား + ယှဉ်တွဲပြုပုဒ် + ကြိယာ
မောင်စုသည် + ဖခင်နှင့်အတူ + ပြန်လာသည်။
ကတ္တားတစ်ခုနှင့် ကြိယာတစ်ခုသာ ပါဝင်သော ဝါကျရိုး၌ ဖခင်နှင့်အတူ ဟူသော ယှဉ်တွဲပြုပုဒ် ကို ဖြည့်စွက်ဖွဲ့စည်းထားသည်။ ဤသို့ ဖြည့်စွက် ဖွဲ့စည်းခြင်းဖြင့် မောင်စု မည်သူနှင့်ပြန်လာကြောင်းကို ဖခင်နှင့်အတူ ဟူသော ပုဒ်က ပြသည်။

ဖခင်နှင့်အတူ ဟူသော ယှဉ်တွဲပြုပုဒ် ၌ ဖခင် ဟူသော နာမ်နှင့် နှင့်အတူ ဟူသော ယှဉ်တွဲပြုဝိဘတ် တို့ပါဝင်သည်။

- (ဂ) ကတ္တား + ခွဲထုတ်ရာပြုပုဒ် + ကတ္တားအဖြည့်ပုဒ် + ကြိယာ
ဆန်စပါးသည် + မြန်မာ့ထွက်ကုန် + အဓိကထွက်ကုန် + ဖြစ်သည်။
များအနက်

ကတ္တားတစ်ခုနှင့် ကြိယာတစ်ခုသာ ပါဝင်သော ဝါကျရိုး၌ မြန်မာ့ထွက်ကုန် များအနက် ဟူသော ခွဲထုတ်ရာပြုပုဒ် နှင့် အဓိကထွက်ကုန် ဟူသော ကတ္တားအဖြည့် ပုဒ် တို့ကို ဖြည့်စွက် ဖွဲ့စည်းထားသည်။ ဤသို့ ဖြည့်စွက်ဖွဲ့စည်းခြင်းဖြင့် ဆန်စပါးသည် မည်သို့သော ထွက်ကုန်ပစ္စည်းမျိုး ဖြစ်သည်ကို မြန်မာ့ထွက်ကုန်များအနက် နှင့် အဓိကထွက်ကုန် ဟူသောပုဒ်တို့က ပြသည်။

မြန်မာ့ထွက်ကုန်များအနက် ဟူသော ခွဲထုတ်ရာပြုပုဒ်၌ မြန်မာ့ထွက်ကုန်များ ဟူသော နာမ် နှင့် အနက် ဟူသော ခွဲထုတ်ရာပြုဝိဘတ် တို့ပါဝင်သည်။

- အဓိကထွက်ကုန် ဟူသော ကတ္တားအဖြည့်ပုဒ် ၌မူ ကတ္တား အဖြည့်ဝိဘတ် မပါဝင်ပေ။
- (ဃ) ကတ္တား + ရည်စူးချက်ပြုပုဒ် + ကံပုဒ် + ကြိယာ
တပ်မတော် + နိုင်ငံအတွက် + အသက်ကို + ပေးလှူကြသည်။
သားတို့သည်

ကတ္တားတစ်ခုနှင့် ကြိယာတစ်ခုသာပါဝင်သော ဝါကျရိုး၌ နိုင်ငံအတွက် ဟူသော ရည်စူးချက်ပြုပုဒ် နှင့် အသက်ကိုဟူသော ကံပုဒ် တို့ကို ဖြည့်စွက် ဖွဲ့စည်းထားသည်။ ဤသို့ ဖြည့်စွက်ဖွဲ့စည်းခြင်းဖြင့် တပ်မတော်သားတို့၏ နိုင်ငံချစ် စိတ်ကို နိုင်ငံအတွက် နှင့် အသက်ကို ဟူသော ပုဒ်တို့က ပြသည်။

နိုင်ငံအတွက် ၌ နိုင်ငံ ဟူသော နာမ်နှင့် အတွက် ဟူသော ရည်စူးချက် ပြုဝိဘတ် တို့ပါဝင်သည်။

အသက်ကို ၌ အသက် ဟူသော နာမ် နှင့် ကို ဟူသော ကံဝိဘတ်တို့ ပါဝင်သည်။

(င) ကတ္တား + အချိန်ဆက်တိုက်ပြပုဒ် + ကြိယာ
လူနာသည် + ငါးရက်တိုင်တိုင် + မေ့မြောနေသည်။

ကတ္တားတစ်ခုနှင့် ကြိယာတစ်ခုသာ ပါဝင်သော ဝါကျရိုး၌ ငါးရက်
တိုင်တိုင် ဟူသော အချိန်ဆက်တိုက်ပြပုဒ်ကို ဖြည့်စွက်ဖွဲ့စည်းထားသည်။
ဤသို့ဖြည့်စွက် ဖွဲ့စည်းခြင်းဖြင့် လူနာသည် တစ်ဆက်တည်း အချိန်မည်မျှ
ကြာအောင် မေ့မြောနေသည်ကို ငါးရက် တိုင်တိုင် ဟူသော ပုဒ်က ပြသည်။

ငါးရက်တိုင်တိုင် ဟူသော အချိန်ဆက်တိုက်ပြပုဒ် ၌ ငါးရက် ဟူသော
နာမ် နှင့် တိုင်တိုင် ဟူသော အချိန်ဆက်တိုက်ပြပုဒ်တို့ ပါဝင်သည်။

ဝါကျရိုးဖွဲ့နည်းအမျိုးမျိုး

- ၁။ ကတ္တား + လိုက်လျောပြပုဒ် + ကြိယာ
ပန်းတို့သည် + ရာသီအလိုက် + ဖူးပွင့်ကြသည်။
- ၂။ ကတ္တား + ယှဉ်တွဲပြပုဒ် + ကြိယာ
မောင်စုသည် + ဖခင်နှင့်အတူ + ပြန်လာသည်။
- ၃။ ကတ္တား + ခွဲထုတ်ရာပြပုဒ် + ကတ္တားအဖြည့်ပုဒ် + ကြိယာ
ဆန်စပါးသည် + မြန်မာ့ထွက်ကုန် + အဓိကထွက်ကုန် + ဖြစ်သည်။
များအနက်
- ၄။ ကတ္တား + ရည်စူးချက်ပြပုဒ် + ကံပုဒ် + ကြိယာ
တပ်မတော် + နိုင်ငံအတွက် + အသက်ကို + ပေးလှူကြသည်။
သားတို့သည်
- ၅။ ကတ္တား + အချိန်ဆက်တိုက်ပြပုဒ် + ကြိယာ
လူနာသည် + ငါးရက်တိုင်တိုင် + မေ့မြောနေသည်။

လေ့ကျင့်ခန်း

- ၁။ ဝါကျဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။
- ၂။ ဝါကျရိုးဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။ သင် လေ့လာသင်ကြားပြီးသော ဝါကျရိုးဖွဲ့နည်း အမျိုးမျိုးအနက်မှ ဝါကျရိုးဖွဲ့နည်း (၅) မျိုးကို သာကေဝါကျနှင့်တကွ ရေးပြပါ။
- ၃။ အောက်ပါ ဝါကျများ၌ မျဉ်းသားထားသော ပုဒ်များ၏ အမည်ကို ဖော်ပြပါ။
 - (က) ဤပန်းသည် အင်ကြင်းပန်း ဖြစ်သည်။
 - (ခ) မန္တလေး- ရန်ကုန် အမြန်ရထားသည် ရန်ကုန်ဘူတာသို့ ညနေ (၆) နာရီခွဲတွင် ဆိုက်မည်။
 - (ဂ) ဆရာကြီးသည် အာဇာနည်နေ့အကြောင်းကို ကျောင်းသားများအား ဟောပြောသည်။
 - (ဃ) အတန်းသားများက မောင်တင်ကို အတန်းခေါင်းဆောင် မြှောက်သည်။
 - (င) အောင်နက်သည် အမဲရိုးကို ချွေးမှ ချီလာသည်။
 - (စ) ကျွန်ုပ်တို့သည် မီးသတိပေး ပိုစတာကြီးကို လမ်းထိပ်၌ စိုက်ထူကြသည်။
- ၄။ အောက်ပါ ဝါကျများရှိ ကွက်လပ်တို့၌ နာမ်ဝိဘတ်ဆက်ထားသော ပုဒ်တို့ကို ဖြည့်ပါ။
 - (က) ရွာသူရွာသားများ၏ ----- ရွာလမ်းမကြီး ဖောက်ပြီးသွားပြီ။
 - (ခ) မဟာဇနကသည် ----- ထီးနန်းကို ရ၏။
 - (ဂ) သူသည် ----- စီးပွားဖြစ်သွားသည်။
 - (ဃ) သူ့ကို ----- အရေးယူမည်။
 - (င) လယ်ယာဦးကြီးတို့သည် သီးနှံများကို ----- စိုက်ပျိုးကြ၏။
 - (စ) မိမိပြုသော ကောင်းမှု ----- ကောင်းကျိုးခံစားကြရသည်။
 - (ဆ) သူသည် ပေးထားသော ----- လုပ်လေ့ရှိသည်။
 - (ဇ) ပွဲကြည့်ပရိတ်သတ်သည် ----- ပြည့်နေသည်။

- (၈၅) မိဘတို့၏ ----- ထိမ်းမြားမင်္ဂလာပွဲကို ကျင်းပပေးသည်။
- (ည) ငှက်ပျောသီးသည် ----- ဖြစ်စေသည်။
- (ဋ) မိဘတိုင်းသည် သားသမီးကို ----- ချစ်ကြသည်။
- (ဌ) မင်းကြီးသည် တိုင်းပြည်ကို ----- အုပ်ချုပ်သည်။
- (ဍ) ဤပုဂ္ဂိုလ်ကြီးသည် နာယကဂုဏ် ----- ပြည့်စုံ၏။
- (ဎ) ဗေဒါပင်များသည် ----- မျောပါလာသည်။
- (ဏ) သူသည် ----- အကြီးဆုံးဖြစ်သည်။
- (တ) ----- ဘိန်းမုန့်ကို အကြိုက်ဆုံး ဖြစ်သည်။
- (ထ) လမ်းလျှောက်ခြင်းသည် ----- ကောင်းသော ကိုယ်လက်လှုပ်ရှားနည်း
တစ်မျိုးဖြစ် သည်။
- (ဒ) အမေသည် ----- မာလကာသီးများ ဝယ်လာသည်။
- (ဓ) အဖေသည် ဧည့်သည်များကို ----- လိုက်ပို့သည်။
- (န) ဗုဒ္ဓသည် ----- ဒုက္ကရစရိယာ ကျင့်ခဲ့သည်။

ပုဒ်ဖြတ်ပုဒ်ရပ်သင်္ကေတများ

ပုဒ်ဖြတ်ပုဒ်ရပ်သင်္ကေတများ

၅၀။ မြန်မာစာရေးသားရာ၌ အဓိပ္ပာယ်ရှင်းလင်းစေရန် ပုဒ်ကလေး၊ ပုဒ်မ၊ ဝိုက်ကွင်းစသော သင်္ကေတများကို အသုံးပြု၍ ရေးရသည်။ ထိုသင်္ကေတများကို ပုဒ်ဖြတ်ပုဒ်ရပ် သင်္ကေတများ ဟုခေါ်သည်။

ပုဒ်မကြီး။ ။

၅၁။ (က) ရုံးစာရေးရာ၌ အကြောင်းအရာ၊ ရည်ညွှန်းချက်၊ မှတ်ချက်တို့၏ နောက်၌ ပုဒ်မကြီး (ပုဒ်မ ၂-ခု) ကိုသုံးသည်။

သာဓက။ ။

- အကြောင်းအရာ။ ။ (၃)လပတ် အစီရင်ခံစာပေးပို့ခြင်း။
- ရည်ညွှန်းချက်။ ။ ၅၅၉/မစဖ(ဖ)၁-၄/ ၈၁။
- မှတ်ချက်။ ။ တစ်ဦးဆိုင်နာမ်ကို ဧကဝိနာမ်ဟု ရှေးကခေါ်ကြသည်။

(ခ) စာပိုဒ်ဘေးခေါင်းစဉ်နောက်တွင် ပုဒ်မကြီး (ပုဒ်မ ၂-ခု) ကိုသုံးသည်။

သာဓက။ ။

- နှမ်း။ ။ နှမ်းသည် ပူ၍ခြောက်သွေ့သော ရာသီဥတုကို ကြိုက်သည်။ သဲဆန်သောမြေတွင်လည်းကောင်း၊ နုန်းတင်မြေတွင်လည်းကောင်း၊ နုန်းစနယ်မြေ တွင်လည်းကောင်း ရှင်သန်သည်။

ဝိုက်ကွင်း ()

၅၂။ (က) ရှိရင်းစာသားနှင့် ဆက်နွယ်သော အကြောင်းအရာ တစ်ရပ်ရပ်ကို ရေးသားသော စကားချပ်ကို ဝိုက်ကွင်းဖြင့်ပြသည်။

သာဓက။ ။

- ကုမုဒြာ-န/ကုမုတ်ဒရာ/အပွင့်ဖြူသော ကြာတစ်မျိုး။
(ညအခါ လရောင်ခံ၍ ပွင့်သည်ဟု ဆိုကြသည်။)
- အလံ-န/အလန်/အရောင်ပုံစံ အမျိုးမျိုးရှိ၍ တိုင်၊ တုတ်တံ စသည်တွင် လွှင့်ထူရသော အဝတ်၊ သို့မဟုတ် စက္ကူဖြင့်

ပြုလုပ်ထားသည့်အရာ။ (တိုင်းပြည်၊ ဘုရင်၊ လူမျိုး၊
အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုခုကို ကိုယ်စားပြုသော ကိစ္စတစ်ခုခုကို
ရည်ညွှန်းသော အထိမ်းအမှတ် လက္ခဏာအဖြစ် သုံးသည်)

(ခ) အဆင့်၊ အမှတ်၊ အပိုဒ် စသော စကားလုံးတို့၏နောက်ရှိ အစဉ်ပြ ကိန်းဂဏန်း
များကို ဝိုက်ကွင်းဖြင့်ပြသည်။

သာဓက။

- ။
- ဘာသာရပ်အားလုံးတွင် အဆင့်(၄) ရသူများသာ
လျှောက်ထားနိုင်သည်။
- အမှတ် (၃) အစိုးရအလယ်တန်းကျောင်း။
- စာပိုဒ် အမှတ် (၅) တွင် ဖော်ပြထားသည်။

မျဉ်းစောင်း /

၅၃။ အမိန့်ကြော်ငြာစာ၊ ကြော်ငြာစာ၊ စာအမှတ် အမှတ်စဉ်တို့ကို ဖော်ပြရာ၌ မျဉ်းစောင်းကို
သုံးသည်။

သာဓက။

- ။
- ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရ
- အမိန့်ကြော်ငြာစာအမှတ် ၁/၈၂
- ဝန်ထမ်းရွေးချယ်လေ့ကျင့်ရေးအဖွဲ့
- ခြောက်ထပ်ရုံး၊ ကမ်းနားလမ်း၊ ရန်ကုန်မြို့။
- ကြော်ငြာစာအမှတ် ၁/၈၂
- စာအမှတ် - ၅၇၉/မစဖ.(ဝန်ထမ်း) ၂-၁၈/၈၂

မျဉ်းရှည် —

၅၄။ စာပိုဒ်ခွဲရှိ ယင်းတို့မှာ၊ ၎င်းတို့မှာ စသည်တို့၏ နောက်တွင်လည်းကောင်း၊ စာပိုဒ်ခွဲကို
ညွှန်းသော စာပိုဒ်ကြီး၏ နောက်တွင်လည်းကောင်း၊ မျဉ်းရှည်ကို သုံးသည်။

သာဓက။

- ။
- လူတို့နေ့စဉ်စားသုံးသည့် အစာထဲတွင် အာဟာရဓာတ်
(၆) မျိုးပါရှိ သည်။ ယင်းတို့မှာ -
- ၁။ အသားဓာတ် (ပရိုတိန်း)
- ၂။ အဆီဓာတ်
- ၃။ ကစီဓာတ် (ကာဘိုဟိုက်ဒြိတ်)

- ၄။ ဗိတာမင်
 - ၅။ သတ္တုဓာတ်
 - ၆။ ရေ တို့ဖြစ်ကြသည်။
- ကျောက်အမျိုးအစားများကို အဓိကအားဖြင့် အောက်ပါ အတိုင်း (၃)မျိုး ခွဲခြားထားနိုင်သည် -
- (က) မီးသင့်ကျောက်
 - (ခ) အနည်ကျကျောက်
 - (ဂ) အသွင်ပြောင်းကျောက်။

မျက်တောင်ဖွင့် မျက်တောင်ပိတ် “ ”

၅၅။ (က) ကောက်နုတ်ချက်၊ ကိုးကားချက်၊ ဆိုရိုးစကားစသည်တို့ကို ဖော်ပြရာ၌ မျက်တောင်ဖွင့် မျက်တောင်ပိတ်ကို သုံးသည်။
သာဓက။ ။

-“ကမ္ဘာမြေကြီးတွင် နေ့စဉ်လိုလို တစ်နေရာရာ၌ ငလျင် လှုပ်သည်” ဟု သိပ္ပံပညာရှင်တို့က အခိုင်အမာယုံကြည်သည်။

-“မျက်ခမ်းစပ်ရောဂါသည် ကူးစက်တတ်သည်။ မျက်တောင်စူး တတ်သည်။ မျက်စိကွယ်နိုင်သည်။ ကြိုတင်ကာကွယ်ကုသ ပါက မျက်စိမကွယ်ပါ” ဟူသော ပိုစတာကြော်ငြာဖြင့် ပညာပေး ထားသည်ကို တွေ့ရသည်။

-“ပညာဟူသည် မြတ်ရွှေအိုး၊ ဥစ္စာဟူသည် မျက်လှည့်မျိုး” ဟု ဆိုရိုးစကားရှိသည်။

(ခ) ပြောသူ၏ စကားကို ပြောသည့်အတိုင်း တိုက်ရိုက် ဖော်ပြရာ၌ မျက်တောင်ဖွင့် မျက်တောင်ပိတ်ကို သုံးသည်။
သာဓက။ ။

-“မြန်မာစာရေးရာမှာ အဓိပ္ပာယ် ရှင်းလင်းအောင် ပုဒ်ဖြတ် ပုဒ်ရပ်တွေကို သူ့နေရာနှင့်သူ မှန်မှန်ကန်ကန်သုံးတတ်ဖို့ လိုတယ်” ဟုဆရာက တပည့်များကို ပြောသည်။

စကားလုံးအညွှန်း

ကြိ = ကြိယာ	န = နာမ်	ဝိ = ဝိဘတ်
ကြိဝိ = ကြိယာဝိသေသန	နစ = နာမ်စား	သမ် = သမ္ပန္န
စည်း = ပစ္စည်း	နဝိ = နာမ်ဝိသေသန	

စာမျက်နှာ

စာမျက်နှာ

က

က (ကတ္တားဝိ)	၃၄။	ကြိယာဝိဘတ်	၃၄။၃၇။
က (အချိန်ပြဝိ)	၃၄။	ကြိယာဝိသေသန	၃၁။
က (နေရာပြဝိ)	၃၄။	ကြောင့် (အကြောင်းပြဝိ)	၃၄။
က (ထွက်ခွာရာပြဝိ)	၃၄။	ကြိမ် (အကြိမ်ပြစည်း)	၄၉။
ကာလပြကြိယာဝိဘတ်	၃၇။	ကျွန်တော် (နစ)	၁၂။
ကံပုဒ်	၅၃။ ၅၅။	ကျွန်တော် (ပြောသူနစ)	၁၂။
ကံဝိဘတ်	၃၄။	ကျွန်ုပ် (နစ)	၁၂။
ကို (ကံဝိ)	၃၄။	ကျွန်ုပ် (ပြောသူနစ)	၁၂။
ကိုယ် (ပြောသူနစ)	၁၂။	ကျွန်မ (နစ)	၁၂။
ကတ္တား	၅၂-၅၅။	ကျွန်မ (ပြောသူနစ)	၁၂။
ကတ္တားဝိဘတ်	၃၄။		
ကတ္တားအဖြည့်ပုဒ်	၅၃၊ ၅၅။		
ကျ (သင်္ချာလေးနက်စည်း)	၄၇။	ခ	
ကျစီ (သင်္ချာလေးနက်စည်း)	၄၇။	ခါ (အကြိမ်ပြစည်း)	၄၉။
ကျော် (ပမာဏပြစည်း)	၆၀။	ခေါက် (အကြိမ်ပြစည်း)	၄၉။
ကျုပ် (နစ)	၁၂။	ခင်ဗျား (နစ)	၁၂။
ကျုပ် (ပြောသူနစ)	၁၂။	ခင်ဗျား (ကြားနာသူနစ)	၁၃။
ကြားနာသူနာမ်စား	၁၃။ ၁၄။	ခန့် (ပမာဏပြစည်း)	၄၉။
ကြိယာ	၁၈။ ၅၂-၅၅။	ခွဲထုတ်ရာပြပုဒ်	၅၃၊ ၅၅။
ကြိယာပစ္စည်း	၄၇။	ခွဲထုတ်ရာပြဝိဘတ်	၃၅၊ ၃၆။

စာမျက်နှာ

စာမျက်နှာ

ဂ

တ

ဂုဏ်ရည်ပြကြိယာ	၁၈၊ ၁၉၊ ၂၀။	တပည့်တော် (ပြောသူနစ)	၁၂။
ဂုဏ်ရည်ပြနာမဝိသေသန	၂၅၊ ၂၆၊ ၂၇။	တပည့်တော်မ (ပြောသူနစ)	၁၂။

င

ငါ (နစ)	၁၂။	တိုင်အောင် (ဆိုက်ရောက်ရာပြဝိ)	၃၄။
ငါ (ပြောသူနစ)	၁၂။	တိုင်အောင် (နေရာဆက်တိုက်ပြဝိ)	၃၅။
ငှာ (ရည်စူးချက်ပြဝိ)	၃၅။	တိုင်အောင် (အချိန်ဆက်တိုက်ပြဝိ)	၃၅။

စ

စလုံး (သင်္ချာလေးနက်စည်း)	၄၇။	တစ်ဦးဆိုင်နာမ်	၅၊ ၆၊ ၇။
စီ (သင်္ချာလေးနက်စည်း)	၄၇။	တည်း (သင်္ချာလေးနက်စည်း)	၄၇။
စေ (အမိန့်ချပိ)	၃၈။	တွင် (ခွဲထုတ်ရာပြဝိ)	၃၅။
စေခိုင်းဝိဘတ်	၃၈။	တွင် (အချိန်ပြဝိ)	၃၄။
စို့ (ညှိနှိုင်းဝိ)	၃၈။	တွင် (နေရာပြဝိ)	၃၄။
စိတ္တဇနာမ်	၇၊ ၁၀။	ထ	

ဆ

ဆိုက်ရောက်ရာပြဝိဘတ်	၄၂။	ထိအောင် (ဆိုက်ရောက်ရာပြဝိ)	၃၄။
ဆန္ဒညွှန်ဝိဘတ်	၃၈။	ထို (နစ)	၁၂။
		ထွက်ခွာရာပြဝိဘတ်	၃၄။

ည

ညည်း (နစ)	၁၂။	န	
ညည်း (ကြားနာသူနစ)	၁၃၊ ၁၄။	နာမဝိသေသန	၂၅။
ညှိနှိုင်းဝိဘတ်	၃၈။	နေရာဆက်တိုက်ပြဝိဘတ်	၃၅၊ ၃၆။
နင် (နစ)	၁၂။	နေရာပြဝိဘတ်	၃၄။
နင် (ကြားနာသူနစ)	၁၃။	ပစ္စည်း	၄၇။
		ပတ်လုံး (အချိန်ဆက်တိုက်ပြဝိ)	၃၅။

	စာမျက်နှာ		စာမျက်နှာ
နာမ်	၅။	ပုဒ်ဆက်သမ္ပန္န	၄၂-၄၅
၅။			
နာမ်စား	၁၂။	ပုဒ်ပြောင်းပစ္စည်း	၄၇။
နာမ်ပစ္စည်း	၄၇။	ပုဒ်ဖြတ်ပုဒ်ရပ်သင်္ကေတများ	၅၇။
နာမ်ဝိဘတ်	၃၄။	ပုဒ်မကြီး	၅၇။
နှင့် (ယှဉ်တွဲပြဝိ)	၃၅။	ပြောသူနာမ်စား	၁၂။
နှင့် (အသုံးခံပြဝိ)	၃၄။		
နှင့် (ပုဒ်ဆက်သမ်)	၄၂။ ၄၃။	ဖ	
နှင့်အညီ (ယှဉ်တွဲပြဝိ)	၃၅။	ဖို့ (ရည်စူးချက်ပြဝိ)	၃၅။
နှင့်အတူ (ယှဉ်တွဲပြဝိ)	၃၅။	ဖြင့် (အကြောင်းပြဝိ)	၃၄။
နှင့်အမျှ (ယှဉ်တွဲပြဝိ)	၃၅။	ဖြင့် (အသုံးခံပြဝိ)	၃၅။
၌ (နေရာပြဝိ)	၃၄။	ဖြစ်စေ ဖြစ်စေ (ပုဒ်ဆက်သမ်)	၄၂။ ၄၄။
၌ (အချိန်ပြဝိ)	၃၄။	ဖြစ်ဖြစ် ဖြစ်ဖြစ် (ပုဒ်ဆက်သမ်)	၄၂။
ပ		မ	
ပမာဏပြကြိယာဝိသေသန	၃၁။	မင်း (နစ)	၁၂။
ပမာဏပြပစ္စည်း	၄၈။ ၄၉။	မင်း (ကြားနာသူနစ)	၁၃။
ပါစေ (ဆန္ဒညွှန်ဝိ)	၄၆။ ၄၇။	မျက်တောင်ဖွင့်မျက်တောင်ပိတ်	၅၉။
ပါရစေ (ဆန္ဒညွှန်ဝိ)	၃၈။	မျဉ်းစောင်း	၅၈။
ပင်ကိုကြိယာ	၁၈။ ၁၉။	မျဉ်းရှည်	၅၈။
ပင်ကိုနာမဝိသေသန	၂၇။ ၂၈။	မြောက် (အစဉ်ပြစည်း)	၅၀။
ပုဂ္ဂလနာမ်စား	၁၂။	မှ (ထွက်ခွာရာပြဝိ)	၃၄။
ပေါင်းစပ်ကြိယာ	၁၈။ ၂၀။ ၂၂။ ၂၃။	မှတစ်ပါး (ပုဒ်ဆက်သမ်)	၅၂။ ၅၅။
ပေါင်းစပ်နာမဝိသေသန	၂၇။ ၂၈။	မှာ (ကတ္တားဝိ)	၃၄။
ပိုင်ဆိုင်ခြင်းပြဝိဘတ်	၃၄။	မှာ (နေရာပြဝိ)	၃၄။
ပိုင်ဆိုင်ခြင်းပြသင်္ကေတ	၃။	မှာ (အချိန်ပြဝိ)	၄၃။

	စာမျက်နှာ		စာမျက်နှာ
ယ			
ယင်း (အပြောခံနစ)	၁၄။	လုံးလုံး (အချိန်ဆက်တိုက်ပြဝိ)	၃၅။
ယှဉ်တွဲပြပုဒ်	၅၂။၅၃။	လျှင် (သင်္ချာလေးနက်စည်း)	၄၇။၄၈။
ယှဉ်တွဲပြဝိဘတ်	၃၅။		
		o	
ရ		ဝါကျ	၅၂။
ရဿသရ	၁။	ဝါကျဆက်သမ္ပန္န	၄၂။
ရအောင် (ညှိနှိုင်းဝိ)	၃၈။	ဝါကျရိုး	၅၂။
ရော ပါ (ပုဒ်ဆက်သမ်)	၄၂။	ဝိဘတ်	၃၄။
ရော ရော (ပုဒ်ဆက်သမ်)	၄၂။	ဝိုက်ကွင်း	၅၇။၅၈။
ရည်စူးချက်ပြပုဒ်	၅၃။	ဝစ္စနှစ်လုံးပေါက်	၂။
ရည်စူးချက်ပြဝိဘတ်	၃၅။၃၆။	ဝယ် (နေရာပြဝိ)	၃၄။
ရှေးရှုရာပြဝိဘတ်	၃၄။	ဝယ် (အချိန်ပြဝိ)	၃၄။
ရှင် (နစ)	၁၂။		
ရှင် (ကြားနာသူနစ)	၁၃။	သ	
		သရသံလေး	၄။
လ		သူ(နစ)	၁၂။
လော့ (စေခိုင်းဝိ)	၃၈။	သူ (အပြောခံနစ)	၁၄။၁၅။
လက်ခံပြဝိဘတ်	၃၄။	သေးသေးတင်	၂။
လောက် (ပမာဏပြစည်း)	၄၉။	သော်လည်းကောင်း:	
လိုက်လျောပြပုဒ်	၅၂။၅၅။	သော်လည်းကောင်း (ပုဒ်ဆက်သမ်)	၄၂။
လိုက်လျောပြဝိဘတ်	၃၄။	သံတိုသရ	၂။၃။
လည်းကောင်း:.....လည်းကောင်း		သံပြောင်းပြသင်္ကေတ	၂-၄။
(ပုဒ်ဆက်သမ်)	၄၂။	သံရှည်သရ	၂။၃။၄။
ငင်း (နစ)	၁၂။	သံရှည်အသတ်	၄။
ငင်း (အပြောခံနစ)	၁၄။၁၅။	သို့ (ဆိုက်ရောက်ရာပြဝိ)	၃၄။
လုံး (သင်္ချာလေးနက်စည်း)	၄၈။	သို့ (ရှေးရှုရာပြဝိ)	၃၄။

	စာမျက်နှာ		စာမျက်နှာ
သို့မဟုတ် (ပုဒ်ဆက်သမ်)	၄၂-၄၅။	အတွက် (ရည်စူးချက်ပြုစီ)	၃၅။၃၆။
သင် (နစ)	၁၂။	အထိ (ဆိုက်ရောက်ရာပြုစီ)	၃၄။
သင် (ကြားနာသူနစ)	၁၃။	အထဲမှ (ခွဲထုတ်ရာပြုစီ)	၃၅။
သင်္ချာနာမဝိသေသန	၂၅။	အထဲမှာ (ခွဲထုတ်ရာပြုစီ)	၃၅။
သင်္ချာနာမ်စား	၁၂။	အဓိပ္ပာယ်ဆက်သမ္ပန္န	၄၂။
သင်္ချာလေးနက်ပစ္စည်း	၄၇။	အနက် (ခွဲထုတ်ရာပြုစီ)	၃၅။၃၆။
သင်း (နစ)	၁၂။	အပြောခံနာမ်စား	၁၂။၁၄။၁၅။
သင်း (အပြောခံနစ)	၁၄။	အဖို့ (ရည်စူးချက်ပြုစီ)	၃၅။
သည် (နစ)	၁၂။	အဘယ် (နစ)	၁၂။
သည် (ကတ္တားဝိ)	၃၄။	အမူအရာပြုကြိယာဝိသေသန	၃၁။၃၂။
သမ္ပန္န	၄၂။	အမေးကြိယာဝိသေသန	၃၁။
		အမေးနာမဝိသေသန	၂၅။
အ		အမေးနာမ်စား	၁၂။
အကြောင်းပြုဝိဘတ်	၃၄။	အမိန့်ချုဝိဘတ်	၃၈။
အကြိမ်ပြပစ္စည်း	၄၇။၄၉။	အများဆိုင်နာမ်	၅။၇။
အချို့ (နစ)	၁၂။	အမျိုးအစားပြုကြိယာဝိဘတ်	၃၇။
အချိန်ဆက်တိုက်ပြပုဒ်	၅၄။၅၅။	အရ (လိုက်လျောပြုစီ)	၃၄။
အချိန်ဆက်တိုက်ပြုဝိဘတ်	၃၅။၃၇။	အလိုငှာ (ရည်စူးချက်ပြုစီ)	၃၅။
အချိန်ပြုကြိယာဝိသေသန	၃၁။၃၂။	အလိုက် (လိုက်လောပြုစီ)	၃၄။
အချိန်ပြုဝိဘတ်	၃၄။	အလျောက် (လိုက်လျောပြုစီ)	၃၄။
အခြေခံသရ	၁။	အသုံးခံပြုဝိဘတ်	၃၄။
အခြေအနေပြုကြိယာဝိသေသန	၃၁။	အား (လက်ခံပြုစီ)	၃၄။
အစပြုနာမ်	၅။၈။၉။	အားလုံး (နစ)	၁၂။
အစဉ်ပြပစ္စည်း	၄၇။၅၀။	အားလျော်စွာ (လိုက်လျောပြုစီ)	၃၄။
အညွှန်းနာမဝိသေသန	၂၅။	အောက်မြစ်	၂။၃။
အညွှန်းနာမ်စား	၁၂။	ဤ (နစ)	၁၂။
အတိုင်း (လိုက်လျောပြုစီ)	၃၄။	၏ (ပိုင်ဆိုင်ခြင်းပြုစီ)	၃၄။